

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jiří Karpják

**Co to jsou náhražky tuzemských peněz a jaký je
jejich právní režim**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Kotáb, Ph.D.

Katedra: Finančního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 1. 5. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 128 416 znaků včetně mezer.

Jiří Karpják

diplomant

V Praze dne 1.5.2023

Obsah

Úvod.....	4
1. Předmět a cíle práce	5
2. Peníze, měna a jejich právní režim.....	6
2.1. Obecné vymezení peněz	7
2.2. Vymezení pojmu měna.....	11
2.3. Právní režim zákonných peněz	13
2.3.1. Institut vkladu a peněžní prostředky	13
3. Peněžní náhražky v českém právním řádu	18
3.1. Historie skutkové podstaty ohrožování oběhu tuzemských peněz v českém právu ..	22
3.1.1. Přehled peněžních náhražek vydávaných za 1. světové války a v období bezprostředně následujícím	24
3.1.2. Další právní vývoj úpravy peněžních náhražek	27
3.2. Možnosti aplikace ustanovení o peněžních náhražkách	29
3.3. Požadavek na hmotnou podobu peněžních náhražek	29
3.4. Požadavek neoprávněnosti vydávání peněžních náhražek	31
3.4.1. Argumenty pro obecnou protiprávnost vydávání náhražek tuzemských peněz. 31	
3.4.2. Argumenty proti obecné protiprávnosti vydávání náhražek tuzemských peněz 31	
3.4.3. Názor autora na otázku neoprávněnosti vydávání náhražek tuzemských peněz 31	
4. Formy peněžních náhražek.....	32
4.1. Negativní vymezení peněžních náhražek	32
4.2. Pozitivní vymezení peněžních náhražek.....	33
4.3. Důvody existence peněžních náhražek	34
4.4. Jednotlivé příklady peněžních náhražek	37
4.5. Virtuální peníze	40
4.5.1. Bitcoin a kryptoaktiva	42
5. Právní režim peněžních náhražek.....	48
5.1. Právní režim vydávání peněžních náhražek	48
5.2. Právní režim nakládání s peněžními náhražkami	50
5.3. De lege lata úprava zákazu vydávání peněžních náhražek	51

ÚVOD

Téma peněžních náhražek jsem si vybral na základě svého dlouhodobého zájmu o oblast finanční regulace a nestátních forem peněz. Na první pohled se jednalo o velmi omezené téma, neboť pojem peněžních náhražek se v soudobém českém právním řádu objevuje pouze v textu ustanovení § 239 Trestního zákoníku,¹ v rámci kterého je navíc jejich vydávání a užívání všeobecně zakázáno. Tento teoretický stav, který zcela očividně neodpovídá realitě, dle mého názoru představuje sadu velmi zajímavých regulatorních výzev, které jsem se rozhodl v práci alespoň částečně adresovat.

První kapitola práce vymezuje základní otázky, které mají být v práci zodpovězeny. Druhá kapitola je pak zaměřena na obecný popis problematiky peněz, včetně přehledu jejich existujících forem, historického vývoje, specifických vlastností a právního režimu. Otázka vymezení právního režimu peněz je přitom redukována na popis hlavních institutů nefiskální části finančního práva, které by dle autora měly vždy tvořit integrální součást jakékoliv regulace peněžních náhražek.

Třetí kapitola práce cílí na otázky související s výše zmíněným ustanovením Trestního zákoníku. Zvláštní pozornost je věnována historii analyzovaného ustanovení, především stran motivů zákonodárce k jeho přijetí daného ustanovení a souvisejících historických okolností. Závěr druhé části práce je věnován základním teoretickým otázkám, které souvisejí s analyzovaným ustanovením.

Čtvrtá kapitola práce analyzuje konkrétní formy peněžních náhražek. Úvod kapitoly je věnován stručnému shrnutí předchozích poznatků, jehož výsledkem je pozitivní a negativní vymezení pojmu peněžních náhražek, včetně popisu problémů souvisejících s tímto vymezením. Ve další části kapitoly se práce soustředí na rozličné důvody pro vydávání peněžních náhražek a na jejich v praxi se vyskytující podoby. Závěr kapitoly je věnován obecnému pojednání o virtuálních penězích jako zvláštní subkategorii peněžních náhražek, neboť právě ty dle autora představují zdaleka nejrelevantnější kategorii peněžních náhražek, neboť představují oblast s jejich nejčastějším praktickým využitím ve velmi široké paletě podob.

Závěrečná kapitola je zaměřena na popis postavení peněžních náhražek v pozitivní právu, a to

¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Trestní zákoník“)

jak stran jejich vydávání, tak následného nakládání s peněžními náhražkami. Cílem kapitoly není popsat přesná regulatorní specifika peněžních náhražek, nýbrž určit, do jaké míry budou jednotlivé typy peněžních náhražek spadat do působnosti základních předpisů regulujících nakládání s penězi (s výjimkou daňové problematiky). Závěr kapitoly je věnován *de lege ferenda* úpravě peněžních náhražek.

1. PŘEDMĚT A CÍLE PRÁCE

Práce pojednává o rozličných otázkách vycházejících z neurčitého právního pojmu náhražek tuzemských peněz, užívaného v rámci ustanovení § 239 odst. 1 Trestního zákoníku, přičemž jejím primárním cílem je zodpovězení následujících otázek:

A) Co všechno lze pod pojem náhražek tuzemských peněz podřadit?

Termín náhražka tuzemských peněz je v rámci Trestního zákoníku použit bez jakýchkoliv výkladových ustanovení, což v kombinaci s úplnou absencí judikatury značně komplikuje jeho vymezení. Proto je pro vymezení okruhu věcí, jež je možné podřadit pod pojem peněžních náhražek² nejprve nutné zodpovědět následující otázky:

1) Jaká kritéria musí věc splňovat, aby o ní bylo možné hovořit jako o náhražce tuzemských peněz?

Jednotlivá kritéria jsou v práci představeny tak, aby tvořily logicky navazující celek. Druhá kapitola vymezuje znaky, které musí věc splňovat, aby o ní bylo možné hovořit jako o peněžích obecně (toto základní vymezení vychází především z ekonomického chápání peněz). Třetí kapitola pak poměrně detailně popisuje původní představu zákonodárce o obsahu pojmu peněžních náhražek, především v kontextu dobových okolností provázejících přijímání jejich právní úpravy. Poznatky těchto dvou kapitol jsou následně shrnuty do autorova vymezení peněžních náhražek ve čtvrté kapitole.

2) V jakých podobách se peněžní náhražky v praxi vyskytují?

Touto otázkou se zabývá čtvrtá kapitola, která kombinuje poznatky předchozích dvou kapitol a na jejich základě popisuje konkrétní případy výskytu peněžních náhražek, a to jak těch užívaných v minulosti, tak těch současně užívaných, včetně diametrálně

²Termín náhražky tuzemských peněz je v rámci této práce (pokud není uvedeno jinak) používán jako synonymum pojmu náhražka tuzemských peněz.

odlišných důvodů pro jejich vydávání. Při analýze těchto typů peněžních náhražek je věnována hlavní pozornost vlastnostem směřovaným pro určení jejich právního režimu, a to jak *de lege lata*, tak *de lege ferenda*.

3) Jaký je právní režim věcí spadajících pod pojem náhražky tuzemských peněz?

Vydávání peněz a nakládání s nimi je v rámci právního řádu velmi podrobně regulováno, přičemž značná část této úpravy cílí především na regulaci peněz, které jsou měnou (ať už tuzemskou, nebo cizozemskou), proto je druhým primárním cílem této práce zhodnotit nakolik tato úprava bude dopadat i na rozličné typy peněžních náhražek, případně zdali existují jiné specifické právní normy dopadající pouze na peněžní náhražky.

Práce v tomto ohledu nejprve hrubě popisuje právní režim zákonných peněz s důrazem na jeho nejdůležitější instituty³, které mohou mít vliv na nakládání s peněžními náhražkami. Na základě tohoto vymezení pak práce v závěrečné páté kapitole zkoumá, do jaké míry se vymezené instituty upravující zákonné peníze uplatní i na nakládání s peněžními náhražkami, případně existuje-li obdobná právní úprava dopadající výhradně na peněžní náhražky. Vzhledem k omezenému rozsahu práce se práce nezabývá daňovým režimem peněžních náhražek.

Termíny uvozované velkým písmenem mají v rámci práce význam určený v příslušné definici, zpravidla zvýrazněné ve formátu: (dále jen „*“).

2. PENÍZE, MĚNA A JEJICH PRÁVNÍ REŽIM

Cílem této kapitoly je především stručně vysvětlit význam pojmů peníze, měna a právní režim peněz. Toto rozlišení je pro účely práce klíčové, neboť náhražky sice budou penězi, ale z principu se nebude jednat o měnu.⁴ V otázce vymezení peněz je zvláštní pozornost věnována nikoliv pouze jejím funkcím, ale i žádoucím vlastnostem a formách, ve kterých se peníze běžně vyskytují. Otázka měny se zaměřuje především na odlišnosti mezi měnami a penězi včetně otázky, kdy se z peněz stává měna, případně cizozemská měna. Závěr kapitola pak představuje základní instituty právního režimu peněz, které jsou zároveň relevantní pro posuzování otázek

³ Jedná se zejména o právní úpravu vkladu a s ní související instituty tvořící jádro nefiskální části finančního práva.

⁴ Vzhledem k tomu, že statut peněz jako měny, či cizí měny je z velké části politickou otázkou není toto tvrzení zcela kategorické.

spojených s peněžními náhražkami.

2.1. Obecné vymezení peněz

Právní řád obecnou definici peněz neobsahuje. Pro obecné vymezení pojmu peněz je nutné vyjít z ekonomické teorie, která obecně přijímá definici peněz coby druhu univerzálního zboží používaného k vyjadřování cen ostatního zboží, ke zprostředkování jeho koupě, prodeje a k provádění různých druhů plateb⁵. Za peníze lze tedy v obecném významu považovat jakýkoliv typ univerzálního zboží, který plní **některé** nebo **všechny** základní **funkce** peněz:

1) Funkce obecného denominátoru hodnoty

V této funkci peníze vystupují jako univerzální **měřítka hodnoty** veškerého ostatního zboží a statků. Peníze tedy představují univerzální typ zboží, které je coby všeobecný společný jmenoval schopno vyjadřovat hodnotu jiného zboží a umožňovat tak kvantitativní porovnávání hodnoty více druhů zboží. Pro plnění této funkce nemusejí peníze existovat jako materializované předměty, ani nemusejí být nijak autorizovány příslušnou státní autoritou na úroveň regulérní měny (např. zúčtovací měny v mezinárodním platebním styku).⁶

2) Funkce všeobecného prostředku směny

V rámci funkce všeobecného prostředku směny peníze umožňují nákup a prodej zboží, služeb a jiných statků. Peníze v této funkci zprostředkovávají oběh zboží mezi jednotlivými účastníky trhu a samy přitom mezi těmito účastníky trhu obíhají (peníze zde vystupují v roli **oběživa**). V soudobých ekonomikách plní funkci oběživa peníze jak ve fyzické podobě (bankovky a mince), tak v podobě bezhotovostní coby zůstatky na účtech u bank a obdobných institucí, či ve formě elektronických peněz.⁷ V podmínkách soudobých ekonomik se většina oběživa vyskytuje v bezhotovostní podobě.⁸

3) Funkce všeobecného prostředku plateb a převodů kapitálu

⁵ KARFÍKOVÁ, Marie. Teorie finančního práva a finanční vědy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-935-0. str. 186

⁶ BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana a kol. Finanční právo. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 336, marg. č. 729

⁷ Jednotlivé peněžních prostředků a jejich klasifikace blíže popsány v části věnované právnímu režimu zákonných peněz.

⁸ BAKEŠ, Milan, op. cit. 336–337, marg. č. 730

V této funkci peníze umožňují úhradu závazků a převod hodnot bez adekvátní protipohybu zboží. Peníze v této funkci zprostředkovávají například různé druhy úvěrových plateb, plateb souvisejících s investicemi, či plateb vyplývajících z právní povinnosti plátce (zejména daní a poplatků).⁹

4) Funkce nositele a prostředku uchování hodnota (tezaurační funkce peněz)

V této funkci peníze udržují hodnotu a jsou schopné ji v čase uchovávat. V ideálním případě jsou peníze schopny úplně vyjmout určitou hodnotu z peněžního oběhu, uchovat ji a po určité době ji do peněžního oběhu opět vrátit (prostřednictvím směny peněz za zboží).¹⁰

Tento výčet funkcí peněz však nelze považovat za taxativní, neboť peníze mají i řadu dalších funkcí, které nejsou nezbytně považované za jejich definiční znak. Pravděpodobně nejvýznamnější z těchto funkcí je úvěrový trh peněz, který v ekonomice umožňuje efektivní alokaci zdrojů. Pro účely vymezení peněz však není existence rozvinutého úvěrového trhu nezbytná, neboť se jedná dle autora jedná o nevyhnutelný jev spjatý s dostatečnou adopcí určitého typu peněz. Tento jev (stejně jako nevyhnutelný vznik peněz v rámci systémů směnného obchodu, viz. pojednání o systému *creditas* ve čtvrté kapitole) však může hrát podstatnou roli při posuzování relevantnosti aplikace právního režimu peněz, neboť jeho podstatná část se dotýká právě fungování úvěrového trhu.

Poměrně zásadní otázkou je určení stádia vzniku úvěrového trhu, ve kterém by tyto normy měly být na nový typ peněz aplikovány. Příliš časná aplikace může vést k zániku daného typu peněz, neboť uplatňování plnohodnotné regulace v ranných stádiích úvěrového trhu může být pro jeho účastníky neúměrně finančně náročné. Naopak neaplikování právního režimu peněz na rozvinutý úvěrový trh může mít devastující dopad na jeho účastníky, zvláště takové, které lze považovat za spotřebitele a očekávají obdobnou míru ochrany jako na úvěrovém trhu se zákonnými penězi.

Aby byl druh univerzálního zboží schopen plnit výše popsané funkce peněz zpravidla musí do určité míry vykazovat základní **vlastnosti peněz**¹¹:

⁹ BAKEŠ, Milan, op. cit. 337, marg. č. 731

¹⁰BAKEŠ, Milan, op. cit. 337–338, marg. č. 732

¹¹Vlastnosti peněz nejsou samostatnou definiční kategorií, nýbrž souborem žádoucích vlastností pro porovnání jednotlivých typů peněz mezi sebou. I objektivně špatné peníze je nutné stále považovat za peníze, pokud jsou takovým způsobem používány.

a) Dělitelnost

Pro použití peněz jako platidla musí být peníze dobře dělitelné. Běžný obchodní styk vyžaduje, aby každá jednotka byla rozdělena na určitý počet menších jednotek na úroveň, kdy není další dělení ekonomicky nutné ani žádoucí. Z tohoto důvodu se historicky jako peníze nejčastěji používaly drahé kovy, které je možné snadno dělit, zatímco diamanty a jiné drahé kameny nikoliv.

b) Zaměnitelnost

Zaměnitelnost vyjadřuje skutečnost, že účastníkům směny nezáleží, v jaké formě, či složení peníze vydají či přijmou, pokud platba v součtu bude tvořit dohodnutou sumu. Tato vlastnost není splněna zejména v případě například pamětních mincích prodávaných ČNB, jejichž tržní hodnota podstatně přesahuje hodnotu nominální.¹² Držitel takové mince ji tak zpravidla nebude ochotný směniti za jejich nominální hodnotu.

c) Přenositelnost

Pro použití zboží jako peněz musí být zpravidla snadno přenositelné. Používání peněz jejichž přenašení je náročné sebou zpravidla nese další náklady. Z tohoto důvodu historický vývoj směřoval k co nejpřenositelnějším typům peněz (bankovkám) a bezhotovostnímu platebnímu styku. S přenositelností úzce souvisí problematika transakčních nákladů. Ideální peníze by neměly být pouze přenosné, ale i obtížně padělatelné, přičemž jejich pravost by měla být relativně jednoduše ověřitelná.

d) Trvalost a trvanlivost

Aby peníze mohl plnit své funkce musí být svou formou relativně trvalé. Z tohoto důvodu není žádoucí používání forem peněz podléhajících zkáze.

Za doplňkovou vlastnost peněz (byť zdaleka ne vždy oceňovanou jejich uživateli) lze považovat zpětnou dohledatelnost transakcí. Ta je z podstaty věci podstatně dostupnější v oblasti bezhotovostního platebního styku. Za tímto účelem státy přijímají řadu opatření k zajištění transparentnosti proběhlých plateb, zejména se jedná o oblast

¹² Co Česká národní banka prodává – Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2021 [cit. 03.11.2021]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/numizmatika/prodej-sberatelskeho-materialu/o-prodava/>

Nutno dodat, že i když výše popsané žádoucí vlastnosti a funkce peněz byly v dějinách poměrně konzistentní, **forma peněz** prošla řadou během vývoje lidstva řadou změn. Nejprimitivnější společnosti používaly jako peníze běžně obchodované zboží, vykazující výše popsané žádoucí vlastnosti peněz, přičemž si v tomto ohledu získaly oblibu především drahé kovy, neboť byly snadno dělitelné, poměrně jednoduše přenositelné, nepodléhaly zkáze a jejich vzhled byl všeobecně ceněn. Používaná forma peněz se lišila především na základě kultury a regionu, jako peníze se tak používaly pro nás dnes neobvyklé předměty jako například kousky plátna, mušle, či dokonce kosti.¹⁴

Nejstarší formou peněz, kterou dnes známe a běžně používáme jsou **mince**. Ty vznikly patrně jako standardizace jednotek drahých kovů používaných jako peníze, neboť přesné dělení drahého kovu při běžném obchodním styku bylo velmi nepraktické. Odpočítat standardně velké kusy drahého kovu se ukázalo mnohem praktičtější. S rozmachem používání ražených mincí pak začal vznikat rozdíl mezi obsahem drahého kovu v dané minci a její nominální hodnotou, hodnota peněz tak již neodpovídala obsahu drahého kovu, ale autoritě jejich vydavatele. Z peněz **plnohodnotných** (tedy mincí jejichž hodnota je rovna hodnotě materiálů, ze kterých je vyrobená) se tak staly peníze **neplnohodnotné** (tedy mincí jejichž nominální hodnota neodpovídá a v některých případech ani nekoreluje s hodnotou materiálu, ze kterých je mince vyrobena).¹⁵¹⁶

Přenositelnost většího množství mincí však stále představovala nepříjemnou překážku pro jejich užití jako platidla. V důsledku toho uživatelé začali ukládat své mince u bank a obdobných institucí, které jim proti jejich vkladu vydávaly směnky, při jejichž předložení se zavazovaly vyplatit daný objem mincí z drahých kovů. Tuto bankovní směnku začali její držitelé následně užívat jako samostatné platidlo. Tyto prototypy současných bankovek však stále nebyly vydávány státní autoritou, v důsledku čehož jejich hodnota do značné části záležela

¹³ Jedná se zejména o úpravu oblasti předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „AML/CFT“). Ta vybraným subjektům ukládá zvláštní veřejnoprávní povinnosti za účelem detekce podezřelých pohybů peněz či jiných hodnot. V kontextu práce je tato práce relevantní zejména tím, že tyto povinnosti explicitně vztahuje i na subjekty poskytující služby spojené s některými typy peněžních náhražek (dle jejich vymezení v této práci).

¹⁴ Shelling Out: The Origins of Money. Satoshi Nakamoto Institute [online]. Copyright © 2002, 2005 by Nick Szabo [cit. 03.11.2021]. Dostupné z: <https://nakamotoinstitute.org/shelling-out/#fnD94>

¹⁵ Coin - Charlemagne and the Carolingian coinages | Britannica. Encyclopedia Britannica | Britannica [online]. Copyright © Alena Ozerova [cit. 04.11.2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/coin/Charlemagne-and-the-Carolingian-coinages>

¹⁶ BAKEŠ, Milan, op. cit. 337–338, marg. č. 732

na solventnosti jejich emitenta.¹⁷ Na tomto modelu stojí i některé typy peněžních náhražek, což vede k otázce, do jaké míry je nutné je z právního hlediska vnímat pouze jako peníze, a ne jako typ dluhového cenného papíru.

Aby určitý typ zboží mohl plnit výše vypočtené funkce **neplnohodnotných peněz** (plnohodnotné peníze krytí z logických důvodů nepotřebují), musí existovat mechanismus který osobě přijímající peníze zaručí možnost je později směnit za jiné statky či služby.

Způsoby **krytí emitovaných peněz** je možné rozdělit do několik modelů. Nejstarším modelem je **krytí pomocí drahých kovů** či jiných relevantních komodit (viz. Výše). Tento systém však má svá četná úskalí, neboť vede jak k umělému omezení peněz v oběhu a rovněž k disproporční kupní síle drahých kovů oproti ostatním aktivům.¹⁸ Modernější metodou je krytí emitovaných peněz buďto **cizí měnou**, nebo aktivy jejich emitenta. S tímto pak souvisí přechod od klasického modelu peněz směnitelných za podkladové aktivum k modelu **Fiat peněz**, tedy peněz s nuceným oběhem, které nelze zpětně vyměnit za podkladové aktivum.¹⁹ V současné době je otázkou krytí relevantní především právě v oblasti peněžních náhražek, neboť si lze jen těžko představit, že signifikantní počet uživatelů začne užívat peněžní náhražku bez mechanismu který by jí dával hodnotu.

2.2. Vymezení pojmu měna

Funkci peněz na určitém území zpravidla plní národní měna.²⁰ Termín měna je narozdíl od peněz pojmem ryze právním. Za měnu označujeme konkrétní soustavu peněz zavedenou v určitém státě a systematicky upravenou jeho právním řádem, případně jinou suverénní autoritou, která danou měnu autoritativně zaštiťuje, prosazuje a zároveň akceptuje platby v této měně. Aby mohl být typ peněz považován za měnu, musí splňovat následující kritéria:

a) Měně musí být přiznán status měny právními předpisy.

Aby se určitý typ peněz stal měnou, musí mu být přiznán atribut měny právními předpisy, případně jiným srovnatelným způsobem. Toto uznání však vždy musí

¹⁷ The History of Money: From Barter to Banknotes. Investopedia: Sharper insight, better investing. [online]. Dostupné z: https://www.investopedia.com/articles/07/roots_of_money.asp

¹⁸ Revenda, Zbyněk. (2018). Krytí peněz v současnosti – mýty, varianty a realita. Politická ekonomie. 66. 633-651. 10.18267/j.polek.1219.str. 642

¹⁹ Čím je kryta měna? - Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2022 [cit. 11.07.2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Cim-je-kryta-mena/>

²⁰ BAKEŠ, Milan. op. cit. str. 338

vycházet z autority státu, nebo obdobné moci (například povstaleckého hnutí ovládajícího část země). Takový stát nebo jiný suverén rovněž musí tento typ peněz přijímat v rámci jemu určených plateb (typicky daní a poplatků). Aby šlo uvažovat o měně jako zákonných peněžích na území státu v pravém slova smyslu, musí mít status tzv. zákonného platidla, tedy platidla, které nikdo nesmí odmítnout jako plnění v rámci dluhu.²¹

b) Měna musí být skutečným platebním prostředkem na určitém státním území

Měna musí sloužit jako skutečný **platební prostředek** na určitém státním území, a to jak ve funkci všeobecného prostředku směny, tak ve funkci zúčtovací jednotky. Nestačí tedy, že je na konkrétním území daný typ peněz používán jako měřítko hodnoty, pokud je samotná směna prováděna v pomoci jiného typu peněz. Taková situace může typicky vzniknout v případě, že daný typ peněz není schopen plnit funkci uchovatele hodnoty. Této podmínky je zpravidla dosahováno povinností jednotlivých subjektů přijímat platbu v dané měně.²²

c) Měna musí být skutečně všeobecným platebním prostředkem

Aby mohl být druh peněz považován za měnu, musí rovněž být všeobecně akceptovaným platebním prostředkem.²³ Nestačí tedy, pokud je daný typ peněz přijímán omezeným okruhem subjektů, jako například v případě zvláštních práva čerpání, kvaziměně vydávané mezinárodním měnovým fondem.²⁴

Výše uvedená kritéria platí pro uznání peněz jako měny na území státu, který je vydává nebo uznává za svou oficiální měnu. Pro to, aby však tato měna byla vnímána jako cizozemská měna v dalších zemích, je nutné, aby daný stát byl mezinárodně uznáván, a zároveň aby měna byla alespoň implicitně uznávána.²⁵ Konečné rozhodnutí o tom, zda jsou peníze považovány za cizozemskou měnu pak vždy leží na orgánech daného státu.

²¹Legal Tender Definition. Investopedia: Sharper insight, better investing. [online]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/l/legal-tender.asp>

²²BAKEŠ, Milan. op. cit. str. 340-341

²³BAKEŠ, Milan. op. cit. str. 340-341

²⁴IMF – Mezinárodní měnový fond | Mezinárodní instituce | Ministerstvo financí ČR. Ministerstvo financí ČR [online]. Copyright © 2005 [cit. 03.11.2021]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-instituce/imf-mezinarodni-menovy-fond-11650>

²⁵Důkazem tohoto přístupu je například přijetí bitcoinu, coby zákonné měny několika státy třetího světa. Autor nebyl schopen nalézt jediný případ vyspělé země která by po tomto kroku bitcoin právně překvalifikovala na cizí měnu, především pro daňové účely.

2.3. Právní režim zákonných peněz

Funkci peněz na území určitého státu zpravidla plní jeho zákonná měna, doplňkově pak zákonné měny cizích států (tzv. cizozemské měny). Vzhledem k zásadní roli peněz v životě společnosti je plnění této role spojeno s řadou omezení veřejnoprávní povahy, které mohou, ale nemusí, mít dopadat i na různé typy peněžních náhražek. Vzhledem k omezenému rozsahu práce se autor rozhodl tuto část omezit na přehled dle autorova názoru nejdůležitějšího institutu jak pro regulaci peněz jako takových, tak pro zhodnocení právního režimu peněžních náhražek – **vkladu**.

Vklad autor považuje za, pro účely této práce, nejdůležitější institutu právního režimu peněz, a to z několika důvodů. Předně omezení přijímání vkladů subjekty s bankovní licencí pro jakoukoliv úvahu o právním režimu peněz, neboť z něj vychází podstatná část nefiskální části finančního práva. V rámci popisu vkladu jsou rovněž popsány další instituty důležité pro pozdější pojednání o penězích, především pojem peněžních prostředků, bezhotovostních prostředků, elektronických peněz a zvláštních působnosti zákona o platebním styku. Institut vkladu se uplatní rovněž v případě vydávání peněžních náhražek majících povahu závazku jejich vydavatele vůči jejich držitelům. Otázka aplikace těchto norem v této části rovněž souvisí s otázkou důvodů pro vydávání peněžních náhražek, neboť dle autora sice existuje řada důvodů pro legální vydávání peněžních náhražek, ale regulatorní arbitráž do této kategorie nepatří.

2.3.1. Institut vkladu a peněžní prostředky

Institut vkladu (tzv. *bankovní monopol*) spočívá v omezení práva přijímat vklady od veřejnosti pouze na osoby s bankovní licencí.²⁶ Pro vymezení toho, co je vkladem je nutné zodpovědět následující otázky.

a) Co je to banka?

Bankami jsou podle § 1 odst. Zákona o bankách²⁷ akciové společnosti se sídlem v České republice, které přijímají vklady od veřejnosti a poskytují úvěry²⁸ a mají k těmto činnostem příslušné povolení (bankovní licenci).²⁹ Zásadním definičním znakem banky je povolení

²⁶ BAKEŠ, Milan, op. cit. str. 476, marg. č. 945.)

²⁷ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách (dále jen „**Zákon o bankách**“)

²⁸ Úvěrem se dle § 1 odst. 2 bodu b) Zákona o bankách myslí dočasné poskytnutí peněžních prostředků v jakékoliv formě.

²⁹ Materiálně lze za banky považovat i zahraniční banky poskytující bankovní služby na území české republiky prostřednictvím pobočky. Přeshraniční poskytování bankovních služeb však není předmětem této práce.

k přijímání vkladů od **veřejnosti**, neboť poskytování úvěrů spotřebitelům je možné i na základě povolení k činnosti poskytovatele spotřebitelského úvěrů,³⁰ či ve volném režimu mezi podnikateli, nebo nepodnikatelským způsobem.

b) Co je to vklad od veřejnosti?

Pro účely Zákona o bankách³¹ se užije definice vkladu obsažená v § odst. 2 bodu a) Zákona o bankách. Ta vklad definuje „jako **svěřené peněžní prostředky**, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu“, přičemž toto vymezení je záměrně tak široké, aby pokrylo jakýkoliv peněžní závazek vzniklý v důsledku přijetí peněžních prostředků, a to nejen z titulu vkladu, ale jakéhokoliv peněžitého závazku vzniklého v důsledku dočasného přijetí peněžních prostředků, tedy též například z titulu půjčky nebo úvěru.³² Za vklad však nejsou považovány prostředky svěřené obchodníkovi s cennými papíry za účelem poskytnutí investiční služby, svěřené platební instituci³³ k provedení platební transakce nebo u vkladů jejichž návratnost je vázána na jiné skutečnosti (tzv. strukturované vklady).³⁴

Co se týče pojmu **veřejnost**, ten Zákon o bankách hlouběji nedefinuje. Komentář k Zákonu o bankách jako na potenciální definici odkazuje na stanovisko ECB k návrhu směrnice CID³⁵ „*veřejnost*“ zahrnuje fyzické nebo právnické osoby, u nichž se předpokládá nutnost právní ochrany, zatímco u subjektů, které takovou ochranu nepotřebují, jako například ty, které jsou financovány z prostředků získaných pouze na mezibankovních trzích, se vychází z toho, že pod definici ‚veřejnosti‘ nespádají. Proto jakákoli právnická či fyzická osoba jiná než úvěrová či finanční instituce bude kvalifikována jako ‚veřejnost‘ pro účely definice úvěrové instituce“.³⁶ Z této definice je však nutné vyloučit nejen úvěrové instituce, ale zároveň vzít v potaz, že přijetí vkladu například pouze od jedné osoby, či od velmi úzkého okruhu osob obecně nelze považovat za přijímání vkladů od veřejnosti. Obdobný výklad zvolila i ČNB v jejím stanovisku

³⁰ Viz. úprava spotřebitelského úvěru obsažená Zákoně č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru

³¹ Pojem vklad se objevuje v českém právním řádu na mnoha místo v rozličných významech (například v kontextu vkladu do základního kapitálu obchodní korporace), pro účely generální klauzule omezující přijímání vkladů na banky je však rozhodné vymezení v Zákoně o bankách.

³² SMUTNÝ, Aleš, PIHERA, Vlastimil, CUNÍK, Tomáš. § 1 [Vymezení pojmů]. In: SMUTNÝ, Aleš, PIHERA, Vlastimil, SÝKORA, Pavel, CUNÍK, Tomáš. Zákon o bankách. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 36, marg. č. 75.

³³ Platební institucí je v tomto případě myšlena i instituce elektronických peněz, jakožto i jiné obdoby těchto licencí dle Zákona o platebním styku.

³⁴ SMUTNÝ, Aleš, op. cit. str. 39 marg. č. 83

³⁵ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2006/48/ES ze dne 14. června 2006, o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu

³⁶ SMUTNÝ, Aleš, op. cit. str. 41 č. 89

k výkladu pojmu veřejnost,³⁷ přičemž i zde vyzdvihuje především nutnost ochrany drobných vkladatelů a jejich vkladů. Zároveň zde ČNB uvádí, že za veřejnost by neměly být považovány osoby které jsou dostatečně sofistikované k zajištění vlastní ochrany. Jako pomocné kritérium pro určení toho, zda se jedná o veřejnost lze rovněž analogicky (byť ne kategoricky) užít vymezení veřejného nabízení z § 295a Zákona o investičních fondech³⁸, kde zákon za veřejné nabízení nepovažuje situaci, kdy je investice nabízena méně než 20 nekvalifikovaným investorům.³⁹

Předmětem vkladu a rovněž zásadním termínem pro předmět této práce jsou **peněžní prostředky**, ty jsou vymezeny v § 2 odst. 1 bodu c) Zákona o platebním styku jako „*bankovky, mince, bezhotovostní peněžní prostředky a elektronické peníze*“, přičemž vždy musí být denominovány v určité měně, ať už tuzemské či cizozemské.⁴⁰ Co se týče jednotlivých forem peněžních prostředků, mince ani bankovky nejsou Zákonem o platebním styku samostatně definovány. Jejich význam však lze odvodit z § 2 odst. 1 a odst. 5 Zákona o oběhu bankovek a mincí, ten vymezují bankovky následujícím způsobem „*Tuzemská bankovka je bankovka znějící na koruny české, vydaná Českou národní bankou, která je platná nebo kterou lze za platnou vyměnit; bankovka znějící na jinou měnu, která je platná nebo kterou lze za platnou vyměnit, je bankovka cizozemská.*“, úprava mincí je pak obdobná.

Složitější situace nastává při vymezení **bezhotovostních peněžních prostředků**. Zákon o platebním styku neobsahuje jejich jasnou definici, ovšem teorie a praxe se v jejich chápání veskrze shoduje na jejich chápání coby pohledávky plynoucí ze záznamu na účtu, tedy coby práva na plnění vyplývajícího z připsání na účet⁴¹, přičemž půjde primárně o účet platební podle § 2669 Občanského zákoníku⁴², není ovšem vyloučeno aby byly bezhotovostní peněžní prostředky evidovány na účtu vedeném nepodnikatelským způsobem, a který tedy může být vedený i osobou mimo režim Zákona o bankách, nebo Zákona o platebním styku.⁴³

³⁷ Pojem, ‘veřejnost‘ v předpisech na finančním trhu – Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2022 [cit. 07.06.2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2018-05/>

³⁸ Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech (dále jen „**Zákon o investičních fondech**“)

³⁹ Zákon o investičních fondech rozděluje investory rozpoznává samostatnou kategorii kvalifikovaných investorů, kterým lze nabízet investice v mírnějším režimu, neboť se vyznačují vyšší tolerance k riziku. Zákon o bankách, potažmo úprava bankovního vkladu žádný obdobný institut neobsahuje.

⁴⁰ BERAN, Jiří. Zákon o platebním styku: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-788-4. str. 22

⁴¹ Beran, Jiří op. cit. str. 22.

⁴² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „**Občanský zákoník**“)

⁴³ Beran, Jiří op. cit. str. 23.

Poslední formou peněžních prostředků jsou **elektronické peníze**. Ty jediné Zákon o platebním styku definuje v § 4 odst. 1 jako peněžitou hodnotu kumulativně splňující následující podmínky:

- a) představuje pohledávku vůči tomu, kdo elektronické peníze vydal;
- b) je uchovávána elektronicky;
- c) je vydávána proti přijetí peněžních prostředků za účelem provádění platebních transakcí; a
- d) je přijímána **jinou osobou** než tím, kdo ji vydal.

Kromě tohoto pozitivního vymezení Zákon o platebním styku obsahuje i negativní vymezení elektronických peněz v § 4 odst. 2, cožby peněžních prostředků (které splňují výše vyjmenované definiční znaky), ale zároveň spadají do některé kategorie výjimek uvedených v § 3 odst. 3 písm. c) bodech 4 až 7 nebo v § 3 odst. 3 písm. e) Zákona o platebním styku. Jedná se zejména o výjimku pro elektronické stravenky, benefit karty, sociální karty a digitální obsah.

Pro právní režim peněžních náhražek má zvláštní význam výjimka pro omezenou síť obsažená v § 3 odst. písm. c) bodu 4 Zákona o platebním styku. Ta vyjímá z režimu platebních služeb vydávání platebních prostředků, které jsou buďto určeny k zaplacení služeb a zboží v prostorách vydavatele platebního prostředku (**kritérium územní**)⁴⁴ nebo pouze k zaplacení omezeného okruhu zboží a služeb (**kritérium věcné**)⁴⁵, přičemž splněno musí být alespoň jedno kritérium. V případě jejich kombinace se při hodnocení, zda se výjimka uplatní vždy uplatní kombinované zhodnocení obou kritérii na základě jejich poměru.⁴⁶ Pro případy, kdy jsou v režimu této výjimky prováděny platby jejichž objem přesahuje 1 000 000 EUR během dvanácti po sobě jdoucích měsíců, stanoví Zákon o platebním styku v § 252 odst. 1. oznamovací povinnost poskytovatele této služby vůči ČNB. Obsahem této oznamovací povinnosti je především popis takto vykonávané činnosti. Takto zaslané popisy ČNB vyhodnocuje stran toho, zda se pro dané modely tato výjimka skutečně uplatní a pokud ano, popisy následně zveřejní na svých webových stránkách.⁴⁷ V tomto seznamu aktuálně nefiguruje žádný typ peněžních náhražek, byť například místní měny/peníze⁴⁸ by v některých případech pod tuto výjimku spadat mohly. Z toho lze dovodit, že žádný z takto provozovaných systémů

⁴⁴ Může se jednat například o nabití peněz do aplikace umožňující platby v rámci hudebního festivalu.

⁴⁵ Jedná se například o různé typy palivových karet.

⁴⁶ BERAN, Jiří op. cit. str.68

⁴⁷ Aktuální seznam popisů výjimek pro omezené síť lze nalézt na: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/platebni_styk/.galleries/pravni_predpisy/download/seznam_popisu_cinnosti_-_omezene_site_el_komunikace_zps.pdf

⁴⁸ Místní peníze se někdy označují jako místní měna, byť se pochopitelně o měnu v právním slova smyslu nejedná.

nepřekračuje v objemu plateb hranici 1 000 000 EUR za 12 po sobě jdoucích měsíců.

Z definice elektronických peněz však vyplývá neodbytná otázka, čím se tedy odlišují od bezhotovostních prostředků. Ty totiž ve většině případů splňují všechny výše uvedené znaky (ne vždy sice musejí být uchovávány elektronicky, ale je otázka, zda čistě písemné záznamy vůbec mohou dostát současným regulatorním požadavkům na osoby oprávněné vést platební účet). Historicky přitom bylo pro vymezení elektronických peněz používáno vícero kritérií zejména jejich vymezení jako card-based-money, nebo omezení jejich užití coby nástroje pro realizaci mikro-plateb. V současné době je však otázka tohoto rozdílu čistě záležitostí regulatorního režimu.⁴⁹

Pro právní režim vydávání peněžních náhražek má zvláštní režim alternativní definice přijímání vkladů. Zákon o bankách v § 2 odst. 2 vypočítává podmínky, za kterých může být za přijímání vkladů od veřejnosti považováno i **soustavné** vydávání **dluhopisů**, či **srovnatelných cenných papírů**. Takové jednání je posuzováno jako přijímání vkladů od veřejnosti, pokud je splněna alespoň jedna z následujících podmínek:

- a) musí jít o jedinou, nebo jednu z **hlavních** činností Emitenta (především se bude jednat o SPV vydávající dluhopisy za účelem financování mateřské společnosti jejíž předmět podnikání naplňuje znaky podle bodů b) a c))⁵⁰;
- b) předmětem podnikatelské činnosti emitenta je **poskytování úvěrů**; nebo
- c) předmětem podnikatelské činnosti emitenta je některá z činností uvedených v **§ 1 odst. 3 Zákona o bankách** (jedná se o další činnosti které může banka v rámci svého povolení vykonávat, především poskytovat platební a investiční služby).

Dluhopis je definován v § 2 Zákona o dluhopisech⁵¹ jako „*cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž je spojeno právo na splacení určité dlužné částky odpovídající jmenovité hodnotě jeho emitentem, a to najednou nebo postupně k určitému okamžiku, a popřípadě i další práva plynoucí ze zákona nebo z emisních podmínek dluhopisu*“. Srovnatelnými cennými papíry pak mohou být například směnky vydávané v rámci směnečného program, jiné typy dluhových cenných papírů a certifikáty, které sice vrácení částky plně negarantují, avšak poskytují

⁴⁹ BERAN, Jiří op. cit. str. 80

⁵⁰ SMUTNÝ, Aleš. Op. Cit. Str. 106, marg. č. 9.

⁵¹ Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech (dále jen „**Zákon o dluhopisech**“)

dostatečnou jistotu návratnosti, aby šlo hovořit o srovnatelnosti s dluhopisem.⁵²

Aby šlo o přijímání vkladů, musí výše popsané cenné papíry být vydávány **soustavně**. Limity toho, co ČNB považuje za soustavné vydávání konkretizovala ČNB ve svém stanovisku k dané této problematice.⁵³ V tomto stanovisku ČNB připustila možnost vydávání dluhopisů subjekty dle § 2 odst. 2 Zákona o bankách za předpokladu, že půjde o emisi ojedinělou, která zároveň nebude nabízena kontinuálně. Za kontinuálně nabízené přitom ČNB považuje emise s úzkými lhůtami pro upsání a dostatečnými časovými rozestupy mezi jednotlivými emisemi, přičemž za dostatečný rozestup považuje je obecně považovaná doba 3 měsíců.⁵⁴ Riziko že soustavné vydávání dluhopisů bude klasifikováno jako přijímání vkladů je pak možné zcela eliminovat v případě, že dluhopisy nebo obdobné cenné papíry nebudou nabízeny veřejnosti, ale pouze omezenému okruhu osob, či kvalifikovaným investorům.

Toto ustanovení má mimořádný význam pro posuzování právního režimu peněžních náhražek, neboť systematické vydávání peněžních náhražek může být klasifikováno jako vydávání dluhopisů (značná část nouzových peněz na českém území dokonce nesla název dluhopis). Vydávání takovýchto peněžních náhražek nelze považovat za platební službu podle § 3 odst. 1 bod e) Zákona o platebním styku (vydávání platebních prostředků), neboť platební prostředek se vždy musí vztahovat ke konkrétnímu uživateli platebních služeb, což je v přímém rozporu s požadavkem na zaměnitelnost peněžních náhražek.⁵⁵

3. PENĚŽNÍ NÁHRAŽKY V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU

Pojem náhražka tuzemských peněz se v českém právním řádu vyskytuje pouze v rámci § 239 Trestního zákoníku, coby součást vymezení skutkové podstaty ohrožování oběhu tuzemských peněz vymezené jako „(1) *Kdo neoprávněně vyrobí nebo vydá náhražky tuzemských peněz, nebo kdo takové náhražky neoprávněně dává do oběhu, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty* (2) *Stejně bude potrestán, kdo a) bez zákonného důvodu odmítá tuzemské peníze, nebo b) poškozuje tuzemské peníze.*“. Protože toto ustanovení tvoří základní rámec pro vymezení peněžních

⁵² SMUTNÝ, Aleš, op. cit. str. 105, marg. č. 7

⁵³ Za jakých podmínek je přípustné, aby nebankovní subjekt, jehož hlavní podnikatelskou činností je poskytování úvěrů, využíval i dluhopisové financování? - Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2022 [cit. 16.09.2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financi-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2017-17/>

⁵⁴ Smutný, Aleš. Op. Cit. Str. 107 marg. č. 13

⁵⁵ BERAN, Jirí op. cit. str. 24

náhražek, autor považuje za vhodné začít jeho důkladnou analýzou, především vymezením jednotlivých znaků skutkové podstaty:

- a) **objekt** skutkové podstaty trestného činu, tím je zájem chráněný Trestním zákoníkem, který daný trestný čin ohrožuje;
- b) **objektivní stránka** trestného činu, tedy vnější charakterizace trestného činu;⁵⁶
- c) **subjekt**, tedy charakterizace pachatele trestného činu (zejména stran zvláštních vlastností nutných pro spáchání trestného činu); a
- d) **subjektivní stránka** trestného činu (tedy charakterizace trestného činu z vnitřního pohledu pachatele⁵⁷).

Objektem trestného činu je v tomto případě především zájem na nerušeném a funkčním oběhu **tuzemských** peněz,⁵⁸ čímž se odlišuje od ostatních trestných činů obsažených v dílu 1 (trestné činy proti měně a platebním prostředkům) hlavy šesté (hospodářské trestné činy) Trestního zákoníku, neboť poskytuje ochranu pouze penězům tuzemským, a nikoliv i cizozemským platebním prostředkům.⁵⁹ Toto omezení je poměrně logické, neboť zatímco ochrana cizozemských peněz před paděláním, či pozměňováním je žádoucí univerzálně, jejich ochrana před konkurenčními penězi (především ze strany vydavatelů nestátních peněz) je výlučně záležitostí cizích států.⁶⁰ Autor se však domnívá že objekt v tomto případě je nutné chápat podstatně extenzivněji. Kromě ochrany oběhu domácí měny jím dle původního záměru zákonodárce (viz. pojednání v části o historii této normy) je i ochrana uživatelů takto vydávaných měn před „nesprávným“ chováním jejich vydavatelů. Dalším chráněným zájmem je zájem na ochraně monetární politiky centrální banky, která by v důsledku masové adopce peněžních náhražek mohla ztratit možnost pomocí těchto nástrojů efektivně ovlivňovat ekonomiku.⁶¹

⁵⁶ KRATOCHVÍL, Vladimír. Objektivní stránka trestného činu. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právníkový slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.

⁵⁷ KRATOCHVÍL, Vladimír. Subjektivní stránka trestného činu. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právníkový slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel. § 239 [Ohrožování oběhu tuzemských peněz]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2411, marg. č. 1. ISBN 978-80-7400-465-0

⁵⁹ Absence ochrany cizozemských platebních prostředků přímo vyplývá z konstrukce ustanovení v § 238 Trestního zákoníku.

⁶⁰ Značná část jiných států vydávání náhražek svých zákonných peněz nijak nebrání (viz: třetí část této práce).

⁶¹ Měnová politika České národní banky – Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2022 [cit. 06.10.2022]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/menova-politika-ceske-narodni-banky/

Termín **zákoných peněz** není Trestním zákoníkem explicitně definován, přičemž teorie v této otázce vychází z obecné úpravy peněz v českém právním řádu obsažené především v Zákoně o České národní bance⁶² a Zákoně o oběhu bankovek a mincí.⁶³ Ty pracují se třemi základními termíny: **peněžní jednotkou** (mlěnou), **zákonými penězi** a **tuzemskými penězi**. **Peněžní jednotkou** na území České republiky je dle § 13 Zákona o České národní bance koruna česká, která se dělí na sto haléřů. **Zákonými penězi** jsou pak dle § 16 odst. 1 téhož zákona platné bankovky a mince vydané Českou národní bankou. **Tuzemskými penězi** jsou dle § 2 odst. 1 a 2 Zákona o oběhu bankovek a mincí bankovky nebo mince, znějící na koruny české (peněžní jednotku), vydané Českou národní bankou, které jsou platné nebo kterou lze za platné vyměnit. Výčet tuzemských bankovek a mincí je pak v odstavcích 5 a 6 rozšířen o různě poškozené bankovky a mince.

Vymezení tuzemských peněz je tedy jasné, vymezení jejich náhražek je však o poznání složitější. V komentářích k Trestnímu zákoníku jsou vesměs považovány za **hmotné předměty**, které se svou podobou odlišují od peněz, ale dočasně nebo trvale plní všechny nebo některé funkce peněz.⁶⁴ Toto omezení je poměrně logické, neboť jiné formy peněžních prostředků (bezhotovostní prostředky a elektronické peníze) předpokládají existenci závazkového vztahu odvozeného od existence hotovostních peněžních prostředků. Teleologický výklad této normy však nutně připouští i existenci náhražek nehmotné povahy.⁶⁵ Vzhledem ke spornosti tohoto tvrzení je otázka, zda mohou peněžní náhražky mít podobu nehmotných předmětů věnována samostatná podkapitola

Co se týče **závažnosti**, spadá trestný čin ohrožování oběhu tuzemských peněz do kategorie přečinů, přičemž trestněprávní sankce za něj je řádově nižší než za ostatní trestné činy uvedené v prvním dílu hlavy páté Trestního zákoníku. Z toho lze dovodit, že zákonodárce tento objekt považuje za řádově méně důležitý než zájmy chráněné ostatními skutkovými podstatami hlavy páté. Za pozornost stojí i skutečnost, že tato skutková podstata nemá svou obdobu na úrovni přestupku,⁶⁶ byť určitou paralelu lze spatřovat v přestupku postihujícím nabízení, prodej nebo

⁶² Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Zákon o České národní bance**“)

⁶³ Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Zákon o oběhu bankovek a mincí**“)

⁶⁴ Toto vymezení přebírají oba citované komentáře k Trestnímu zákoníku (Šámal i Draštík).

⁶⁵ Regulace open-source P2P platební sítě Bitcoin | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem – Sbírká zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 1.08.2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/regulace-open-source-p2p-platebni-site-bitcoin-93971.html>

⁶⁶ Vydávání peněžních náhražek tedy nelze přímo postihnout v přestupkovém řízení.

rozšiřování žetonu, medaile nebo podobného předmětu pod názvem mince.⁶⁷

Objektivní stránka trestného činu se dělí na dvě samostatné základní skutkové podstaty.⁶⁸ Prvním trestněprávně postižitelným činem je dle § 239 odst. 1 **alinea první** neoprávněná výroba a vydávání náhražek tuzemských peněz. **Neoprávněnou** výrobou rozumíme vytištění či ražbu peněžních náhražek, případně jiný postup vedoucí k vytvoření peněžních náhražek.⁶⁹ **Neoprávněným vydáváním** se pak rozumí proces počínající sjednáním výroby náhražek a končící jejich převzetím od výrobce (pokud výrobce a vydavatel tvoří jeden subjekt). **Alinea druhá** postihuje pachatele neoprávněně **vydávajícího peněžní náhražky do oběhu**, přičemž vydáváním do oběhu se rozumí uvádění a o rozšiřování náhražky na trhu, například zaváděním jejího užívání mezi občany, jejího užití jako platebního prostředku, či jejího darování nebo směny. Jedná se tedy o veškeré právně relevantní jednání, jímž se náhražky dostávají neoprávněně z držení osoby jedné do držení osoby jiné, a to i činností prostředníka.⁷⁰ V případě masivního rozšíření peněžní náhražky by se tak tohoto trestného činu dopouštěl každý, kdo by peněžní náhražky vědomě používal v rámci své obchodní činnosti a nejednal tak v negativním právním omylu.

Subjektem (pachatelem) může být kterákoliv trestně-právně odpovědná fyzická osoba, přičemž zákon nepožaduje žádnou zvláštní vlastnost, způsobilost ani jiný znak speciálního subjektu ve smyslu § 114 Trestního zákoníku. Čin může být rovněž přičitatelný právnické osobě, neboť nespadá do žádné z výjimek dle § 7 Zákona o odpovědnosti právnických osob.⁷¹

Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné zavinění, přičemž ke vzniku trestní odpovědnosti postačí úmysl nepřímý (eventuální). Znakem subjektivní stránky u této skutkové podstaty není úmysl způsobit škodu, ale pouze neoprávněně vyrobit, či vydat náhražku tuzemských peněz do oběhu.⁷²

Obvyklou podobu tohoto trestného činu však nelze s jistotou určit, neboť za něj do dnešního dne nebyl nikdo pravomocně odsouzen.⁷³ Co se týče jiných snah veřejné moci o vynuucování

⁶⁷ § 46 odst. 1 bod. b) Zákona o české národní bance

⁶⁸ Vzhledem k zaměření této práce jsou rozebírány jen skutkové podstaty týkající se náhražek tuzemských peněz.

⁶⁹ Ne všechny formy peněžních náhražek musí mít formu bankovek či mincí, viz 3 kapitola této práce.

⁷⁰ DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4.

⁷¹ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „**Zákon o odpovědnosti právnických osob**“)

⁷² ŠÁMAL, Pavel, op. cit. str. 2412, marg. č. 5.

⁷³ Autor nebyl schopen dohled žádný případ spáchání tohoto trestného činu. Rovněž citovaná literatura žádný takový rozsudek nezmiňuje.

této normy, autor byl schopen dohledat pouze aktivitu ČNB,⁷⁴ směřující proti užívání názvu „koruna“ u místních peněz s odkazem na příslušné ustanovení o peněžních náhražkách. Tento údajný postup ČNB je však vadný na vícero úrovních. V prvé řadě, k posuzování, zda byl či nebyl spáchán trestný čin není ČNB zmocněna, i kdyby však zmocněna byla, užití názvu „koruna“ nelze považovat za podstatný definiční znak náhražek tuzemských peněz, neboť posuzování, zda se jedná o náhražku tuzemských peněz by mělo být vždy založeno na **funkci** vydávaných náhražek, nikoliv pouze na jejich podobě. K ochraně zákonných peněz před záměnou pak slouží jiná ustanovení právního řádu. ČNB si v tomto případě zřejmě pomocí analogie dovozovala obdobnou pravomoc, jakou má ve vztahu k vydávaným mincím dle ustanovení § 21 odst. 2 Zákona o České národní bance. Dané ustanovení zakazuje komukoliv používat v souvislosti s nabízením, prodejem nebo rozšiřováním medaile, žetonu, nebo podobného předmětu termín „*mince*“. Takové užití analogie je však v oblasti trestního práva zcela nepřijatelné. Ostatní obecné problémy aplikace této normy jsou rozebírány v závěru této kapitoly.

3.1. Historie skutkové podstaty ohrožování oběhu tuzemských peněz v českém právu

I přes absenci judikatury má skutková podstata ohrožování oběhu tuzemských peněz (dříve ohrožování oběhu tuzemských platidel) v českém právu poměrně dlouhou historii, z níž lze do značné míry vyčíst jak důvody vedoucí pro přijetí této normy, tak i význam který této problematice zákonodárce přikládal.

První zmínku o výše popsané skutkové podstatě lze najít v § 4 Zákona o ochraně československé měny,⁷⁵ tehdy ještě pod označením ochrana oběhu zákonných platidel. Hlavní rozdíl oproti její současné podobě spočíval v textaci normy, kde ustanovení hovoří o náhražkách tuzemských platidel namísto o náhražkách tuzemských peněz a skutečnosti, že jde závažností pouze o přestupek, nikoliv trestný čin.⁷⁶ Sazba za daný přestupek však zůstala téměř stejná: trest do šesti měsíců odnětí svobody, či peněžitý trest od 100 do 50 000 Kč (pro srovnání, jde až o padesátinásobek průměrného měsíčního platu tehdejšího horníka⁷⁷, tedy poměrně značný postih).

⁷⁴Viz. Dotaz představitele nejmenované obce na webové stránce <http://www.rokvobci.cz/pravni-poradna/detail/205/>

⁷⁵Zákon č. 7/1924 Sb., o ochraně československé měny a oběhu zákonných platidel (dále jen „**Zákon o ochraně československé měny**“)

⁷⁶Srov. § 4 odst. 1 Zákona o ochraně československé měny.

⁷⁷Období první republiky 1918–1938 | Vláda ČR [online]. Copyright ©j [cit. 13.10.2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/Obdobi-prvni-republiky-1918.pdf>

Oproti současné úpravě nebyl význam termínu náhražka tuzemských platidel odvozován od obecné úpravy peněz v právním řádu, nýbrž byl zvláště upraven v § 1 Provděcího nařízení⁷⁸ k Zákonu o ochraně československé měny. Provděcí nařízení náhražku tuzemského platidla definovalo v § 1 jako „*jakékoliv známky, které mají místo československých peněz převzítí trvale nebo dočasně některý jejich hospodářský nebo právní úkon*“. Z této definice lze vyvodit následující:

- a) náhražky tuzemských platidel nemusí převzít ani plnit všechny funkce zákonných platidel (peněz), postačí tedy pokud je jejich materiální užívání v určitých oblastech srovnatelné s penězi; a
- b) podstatným kritériem je hospodářská a právní funkce náhražek, **nikoliv jejich vnější formální podoba, či označení jako peníze.**

O něco lépe, než v textu zákona jsou pak úmysly zákonodárce popsány ve zprávě senátního legislativního výboru k Zákonu o ochraně československé měny.⁷⁹ Pro vymezení představy zákonodárce o obsahu pojmu náhradních platidel jsou relevantní především následující pasáže:

- a) „*a rovněž vydávání náhradních platidel, jaké se vyskytly ve válce i po válce, i za republiky, má býti učiněna přítrž, poněvadž z. vydávání těchto náhradních platidel těžili vydavatelé jejich nesprávným způsobem nejen na újmu vážnosti státních platidel, nýbrž také na újmu lidí, kteří tato platidla přijímali a brali*“.
- b) „*Ale uznali jsme, že není jinak možno, že je třeba definici trestních činů vymeziti s jistou volností, máme-li dosáhnouti toho, aby všechny příště možné a dnes nepředvídatelné formy různých úskoků spekulace valutové mohly býti v budoucnosti na základě tohoto zákona stihány*“.

Výše uvedená pasáž **a)** rozšiřuje hlavní objekt ochrany oběhu tuzemských platidel o ochranu jejich uživatelů a prevenci “nesprávného” obohacování se jejich vydavatelů. Zákonodárce tedy viděl potřebu regulovat vydávání peněžních náhražek i v případech, že by tyto náhražky nevedly k ohrožení oběhu tuzemských platidel. Výše uvedené vymezení objektu trestného činu

⁷⁸ Vládní nařízení č. 189/1924 Sb., o ochraně oběhu zákonných platidel, kterým provádí se §§ 4 a 6 zákona ze dne 14. prosince 1923, č. 7 Sb. z. a n. z r. 1924, o ochraně československé měny a oběhu zákonných platidel (dále jen „**Provděcí nařízení**“)

⁷⁹ Zpráva výboru ústavně-právního a rozpočtového k vládnímu návrhu zákona (tisk 1607) o ochraně československé měny a oběhu zákonných platidel. Tisk 1658. dostupná na: https://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/stena/167schuz/S167002.htm

je tedy nutné vnímat v tomto ohledu extenzivně.

Pasáž **b)** představuje základní vodítko pro extenzivní výklad obsahu pojmu náhražek tuzemských platidel, neboť zde zákonodárce jasně deklaruje, že nelze předvídat všechny formy, ve kterých se mohou peněžní náhražky vyskytovat, což však neznamená, že by daná norma neměla dopadat na všechny formy náhražek, které jsou schopny reálně plnit některé funkce zákonných peněz. Tento fakt práce reflektuje v rámci čtvrté kapitoly, kde bere v potaz všechny relevantní typy peněžních náhražek, ne pouze ty, které se vyskytují v hmotné podobě a jsou denominována v české či cizozemské měně. Zároveň se jedná o jeden z hlavních argumentů proti požadavku na hmotnou podobu peněžních náhražek.

3.1.1. Přehled peněžních náhražek vydávaných za 1. světové války a v období bezprostředně následujícím

Pasáž **a)** uvádí jako příklad peněžních náhražek náhradní platidla vydávané za první světové války a v období těsně po ní. Pod tento odkaz lze řadit dva základní typy peněžních náhražek vydávaných v daném období: peníze nouzové a ostatní typy náhražek (coby zbytkové kategorie).

Nouzovými penězi jsou zpravidla papírové peníze nebo mince, vydávané při nedostatku oběživa městy a soukromníky, přičemž jejich hodnota zpravidla přesahuje hodnotu kovu, či jiného materiálu ze kterého jsou vyrobeny, přičemž jsou ve valné většině případů kryty a denominovány v zákonných penězích.⁸⁰ Jak napovídá označení nouzové, tyto peněžní náhražky jsou vydávány zpravidla v době, kdy jako oběživo nelze použít zákonné peníze, například v situacích, kdy je v oběhu nedostatek drobných, či je aktuálně u různých ekonomických subjektů nedostatek oběživa. Zpravidla se nejednalo o peníze plnohodnotné, neboť ty ve válečném stavu z oběhu vymizely jako vůbec první.⁸¹ Nouzové peníze dále z jejich samotné podstaty přebírají funkce zákonných peněz pouze v omezeném rozsahu a pouze dočasně (po dobu trvání nouze).

Charakter tehdejších nouzových peněz byl také na první pohled patrný z jejich pojmenování, přičemž zdaleka nejčastěji se používaly označení: poukázka, stvrzenka, kupón, bon, známka, dluhopis, vklad a válečný nebo nouzový peníz. Vždy tedy měly podobu závazku jejich

⁸⁰ Numismatický časopis československý, ročník XIII a XIV (1937-1938), Josef Dobrý, Soupis nouzových peněz, vydaných na území Československé republiky v l. 1914-1923, str. 98, dostupné online na adrese: https://rukovet.cms.flu.cas.cz/static/Odkazy_upload/NCCsl_13-14_1937-1938.pdf

⁸¹ DOBRÝ, Josef. op. cit. str. 100

vydavatele vyplatit za ně ekvivalentní sumu v zákonných penězích. Těmito vydavateli byly zpravidla obce a soukromé subjekty, přičemž v některých situacích obce dokonce za soukromé vydavatele přebíraly ručení za splnění závazku z nouzových peněz.⁸²

Co se týče řemeslného zpracování, nouzové peníze zpravidla nedosahovaly kvality řemeslných kvalit zákonných platidel, naopak se při jejich výrobě užívalo všech dostupných materiálů, zejména: všech dostupných kovů (nikoliv však drahých kovů), porcelánu, skla, dřeva, kůže, plátna, hedvábí, sametu, lisovaného uhlí. Prim však hrály papírové peníze, a to jak peníze tištěné na novém papíře, tak "recyklace" různých poštovních známek, rozstříhaných pohlednic, či v některých případech i hracích karet.⁸³ V některých případech se za války objevovaly pokusy o zákazy vydávání peněžních náhražek, ty však zpravidla nebyly respektovány. Část peněžních náhražek šlo dokonce použít jako vklad u některých peněžních ústavů.⁸⁴

Zvláštním typem nouzových peněz byly nouzové peníze vydávané ve vojenských zajateckých, pracovních či obdobných táborech. Zde byla hlavním důvodem pro jejich vydávání opatrnost a snaha o znemožnění nebo alespoň ztížení útěků, podplácení, či hromadění běžných platidel. Vzhledem k těmto odlišným důvodům pro jejich vydávání nebyly táborové peníze zpravidla přijímány mimo daný tábor, a to ani jako vklady u peněžních ústavů.⁸⁵

⁸² DOBRÝ, Josef. op. cit. Str. 98

⁸³ DOBRÝ, Josef. op. cit. Str. 98

⁸⁴ DOBRÝ, Josef. op. cit. Str. 100

⁸⁵ DOBRÝ, Josef. op. cit. Str. 102

Příklady nouzových peněz vydávaných za první světové války.

Příklad s číslem 16 představuje nouzové peníze vydávané v Chýšce na Mikulovsku⁸⁶, celkem bylo vydáno 9750 ks v různých valuacích.

Příklad s číslem 31 představuje nouzové peníze vydávané spořitelnou v Německém Brodě, celkem bylo vydáno 10 000 ks.⁸⁷

Dalším typem peněžních náhražek, a zároveň **hlavním důvodem přijetí zákazu jejich vydávání**, byly peněžní náhražky vydávané po roce 1918 německou menšinou, především na území severních Čech. Důvodem pro vydávání těchto náhražek nebyl nedostatek drobných, či snad nedostatek oběživa, ale separatistické snahy německé menšiny. Ty kulminovaly ve vydávání vlastních peněžních náhražek znějících na korunovou měnu, avšak stylizovanou jako peníze s německou tematikou. Tyto peněžní náhražky se od nouzových peněz odlišovaly jednak tím, že byly vydávány v podstatně ve vyšších nominálních hodnotách než nouzové peníze a tím, že jejich řemeslné zpracování bylo oproti nouzovým penězům na podstatně vyšší úrovni. Šlo tedy spíše o akci politickou než měnovou.⁸⁸ Takto vydávané náhražky nebyly příliš populární (vydávaly se jen v cca 38 obcích) a vzhledem k vysokým denominacím se ani netěšily velké důvěře.⁸⁹ Separatistické snahy byly velmi brzy potlačeny a s nimi do značné míry zmizelo i vydávání této formy peněžních náhražek. Posledním úder jim pak byl zasazen formálním zákazem jejich vydávání v Zákoně o ochraně československé měny.

Příklad bankovky vydávané německými separatisty. Bundesfest des B. d. D. i. B. (der Deutschen in Bohmen Ortsgruppe Braunau), 22.VII. -3I. VII. 1921, 50 h, líc barevný, pohled na město, na rubu tisk šedo zelený, II8 X 75 mm, tiskl Tinzmann d. J.,⁹⁰

⁸⁶ DOBRÝ, Josef. op. cit. str. 112

⁸⁷ DOBRÝ, Josef. op. cit. str. 115

⁸⁸ SCHELLE, Karel. Rašínova bitva o měnu. Časopis pro právní vědu a praxi. [Online]. 1994, č. 2, s. 192-234. [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cvpv/article/view/10368>

⁸⁹ DOBRÝ, Josef. Op. Cit. Str. 110

⁹⁰ DOBRÝ, Josef. Op. Cit. Str. 134

3.1.2. Další právní vývoj úpravy peněžních náhražek

V období druhé republiky byl zákon o ochraně československé měny novelizován vládním Nařízením o ochraně zákonných platidel.⁹¹ Toto nařízení však nijak neměnilo zavedenou definici peněžních náhražek a pouze ji přesunulo z prováděcího předpisu do § 2 předpisu primárního. Vzhledem ke skutečnosti že jde o předpis vydaný v rámci zmocňovacího zákonodárství jde však o změnu bezpředmětnou, neboť vyhláška byla následně zrušena ústavním dekretem prezidenta republiky o obnovení právního pořádku.⁹²

Úprava vydávání náhražek tuzemských platidel byla po válce novelizována Zákonem o platidlech československé měny⁹³. Ten v rámci § 13 plně převzal úpravu Nařízení o ochraně zákonných platidel, přičemž specifikoval, že povolení k vydávání náhražek zákonných platidel může udělit ministerstvo financí po dohodě s Národní bankou Československou. Právní řád však nikdy neobsahoval konkrétní požadavky, které by měl potenciální vydavatel peněžních náhražek splňovat. Zákonodárce tedy evidentně s touto možností počítal pouze jako s eventuální možností legitimizace soukromých peněz, pravděpodobně na základě čistě politického rozhodnutí.⁹⁴ V kontextu komunistického režimu se však takový krok jeví jako velmi nepravděpodobný.

Trestní zákon z roku 1950⁹⁵ převzal stávající úpravu ohrožování oběhu tuzemských platidel v § 144 jako samostatnou skutkovou podstatu trestného činu, přičemž pro tento trestný čin neuvádí žádné zvláštní výkladové ustanovení, či prováděcí předpis. Důvodová zpráva k tomuto zákonu pak toho ustanovení ani nezmiňuje.⁹⁶

Trestní zákon 1950 byl v roce 1961 nahrazen novým Trestním zákonem 1961⁹⁷. V rámci tohoto zákona došlo v rámci § 144 (číslo paragrafu upravující peněžní náhražky zůstalo stejné) k několika změnám:

⁹¹Vládní nařízení 157/1939 Sb., o ochraně oběhu zákonných platidel (dále jen „**Nařízení o ochraně zákonných platidel**“)

⁹²Ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. 11 Úř. věst. čsl., o obnovení právního pořádku

⁹³Zákon č. 39/1948 Sb., o platidlech československé měny (dále jen „**Zákon o platidlech československé měny**“)

⁹⁴Udělení povolení záviselo na rozhodnutí dvou separátních státních orgánů, bez zákonné úpravy formalizující požadavky na jeho získání a v oblasti tradičního státního monopolu (emise peněz). Jeho reálné udělení se však v kontextu komunistického režimu jeví jako silně nepravděpodobné.

⁹⁵Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon (dále jen „**Trestní zákon 1950**“)

⁹⁶Důvodová zpráva k návrhu trestního zákona b1950, dostupná online na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_08.htm

⁹⁷Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon (dále jen „**Trestní zákon 1961**“)

- a) Termín náhražky tuzemských platidel byl nahrazen termínem tuzemské peníze;
- b) Do ustanovení byl přidán odst. 2 zakazující bez zákonného důvodu odmítat tuzemské peníze, bez hospodářské potřeby shromažďovat drobné tuzemské mince nebo poškozovat tuzemské peníze.

Důvodová zpráva se k těmto změnám nijak nevyjadřuje. Vágně však vyzdvihuje jejich důležitost v důsledku „*Společenské a ekonomické změny spojené s vítězstvím socialismu v naší vlasti a s budováním vyspělé socialistické společnosti*“.⁹⁸

Zákon o platidlech československé měny byl zrušen 1953 zákonem o peněžní reformě,⁹⁹ přičemž ustanovení o náhražkách tuzemských platidel nebylo převzato do žádného z nástupnických předpisů (s výjimkou úpravy obsažené v Trestním zákoně 1950). Právně tedy zanikla možnost získat povolení k vydávání náhražek zákonných platidel od ministerstva financí a Národní banky Československé dle § 13 odst. 1 Zákona o platidlech československé měny.

Ustanovení o ohrožování oběhu tuzemských peněz bylo následně v roce 2009 bez dalšího přejato do Trestního zákoníku s výjimkou části zakazující shromažďování drobných tuzemských peněz bez hospodářské potřeby.¹⁰⁰

Odlisný přístup k této problematice zvolil zákonodárce na Slovensku, když při novelizaci trestního zákoníku tuto skutkovou podstatu zcela vypustil¹⁰¹. Tento krok byl zřejmě motivován jednak přijetím eura coby zákonného platidla (těžko již tedy šlo hovořit o tuzemských penězích v pravém slova smyslu) a zjevnou obsoletností této normy.

Z historického pohledu je tedy zákaz vydávání a udávání peněžních náhražek trestným činem, který přestal být relevantní krátce po jeho zakotvení v právním řádu. Na této skutečnost nic nezměnil ani vzestup (nebo spíše vzkříšení) nestátních peněz po roce 2009. Vzhledem k naprosté nečinnosti ze strany státního zastupitelství i policie ve vztahu k tomuto trestnému činu se lze domnívat, že i v českém právním řádu se jedná o obsolentní ustanovení.

⁹⁸Obecné ustanovení k hlavě druhé (§ 116 až 152), Důvodová zpráva k návrhu trestního zákona č. č. 140/1961 Sb., dostupná online na: https://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0065_10.htm

⁹⁹Zákon č. 41/1953 Sb., o peněžní reformě (dále jen „**Zákon o peněžní reformě**“)

¹⁰⁰Úřad vlády: Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, č. 40/2009 Dz) Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqga4v6nbql5shu>

¹⁰¹VOJÁČEK, Ladislav; TAUCHEN, Jaromír (eds.) Majetkové a hospodářské trestné činy včera a dnes: sborník z konference. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016. 457 s. Spisy Právnické fakulty MU, řada teoretická, edice Scientia, sv. č. 558. ISBN 978-80-210-8332-5 str. 213-214

Na závěr kapitoly autor považuje za vhodné adresovat hlavní otázky související s analyzovaným ustanovením.

3.2. Možnosti aplikace ustanovení o peněžních náhražkách

Pro potenciální vydavatele peněžních náhražek je pravděpodobně nejpodstatnější otázkou, zdali existuje riziko, že v důsledku naplnění této skutkové podstaty budou pravomocně odsouzeni za trestný čin. Tato část nebere v potaz níže adresovanou otázku posuzující, jestli je možné tento trestný čin spáchat s ohledem na povinnost protiprávnosti vydávání peněžních náhražek a předpokládá, že vydávání peněžních náhražek bude vždy protiprávní, pokud nebude zákonem výslovně dovoleno.

Autor se domnívá že danou skutkovou podstatu nelze bez zásahu zákonodárce aplikovat, neboť by došlo k rozporu se zásadou *nullum crimen sine lege certa*. Ta omezuje právo státu na potrestání pachatele pouze na případy, ve kterých pachatel mohl v době, kdy se činu dopustil, důvodně předpokládat že je jeho jednání trestné.¹⁰² Tato podmínka dle autora není v současné úpravě splněna, a to ani v případě, že bychom brali v potaz povinnost pachatele předvídat trestnost svého jednání za pomoci odborné právní rady. Autor má za to, že absenci jakýchkoliv kroků OČTŘ proti vydávání peněžních náhražek je nutné vnímat buďto tak, že jde o obsoletní trestný čin, nebo že žádný typ peněžních náhražek existující v posledních dvaceti letech nespadal do kategorie náhražek tuzemských peněz.

Pokud by zákonodárce chtěl tuto normu začít aktivně aplikovat, zejména v situaci, kdy by ekonomické faktory vedly k nutnosti intenzivnější ochrany tuzemských peněz (zejména v důsledku možné hyperinlace), měl by zákonodárce ustanovení doplnit o výkladové ustanovení stanovující jasná kritéria pro peněžní náhražky. Autor se zároveň domnívá, že v zájmu právní jistoty a omezení možné svévole zákonodárce by taková prováděcí norma měla obsahovat obdobné výjimky jako Zákon o platebním styku, zejména pak výjimku pro omezenou síť.

3.3. Požadavek na hmotnou podobu peněžních náhražek

Autor výše považuje požadavek na hmotnou podobu peněžních náhražek za do jisté míry překonaný, neboť je v rozporu nejen s teleologickým, ale i s historickým výkladem této normy.

¹⁰² NOVÁK, Jiří. Čl. 39 [Výhrada zákona pro stanovení trestnosti jednání a ukládání trestů]. In: HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol. Listina základních práv a svobod. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 14.)

Za hlavní důvody autor považuje **obecný příklon ekonomiky k bezhotovostním peněžním prostředkům, vznik nových forem peněz s nehmotnou povahou** a skutečnost, že omezení dopadající pouze na hmotné typy náhražek by **nebylo schopné efektivně ochránit zájmy chráněné analyzovaným ustanovením**. Autor v požadavku na hmotnou podobu peněžních náhražek rovněž spatřuje porušení zásady technologické neutrality, neboť diskriminuje papírové formy peněz peněžních náhražek oproti elektronickým, aniž by k tomu existoval ospravedlnitelný důvod.¹⁰³

V době přijímání této normy použil zákonodárce v § 1 Prováděcího ustanovení termín známka odkazující na hmotnou podobu těchto peněz, tento termín však zákonodárce použil v kontextu doby, ve které neexistovala vypočtení technika a vydávání peněžních náhražek ve formě virtuálních peněz tedy nebylo efektivně možné. To ostatně zákonodárce sám uznává „*Ale uznali jsme, že není jinak možno, že je třeba definici trestních činů vymeziti s jistou volností, máme-li dosáhnouti toho, aby všechny příště možné a dnes nepředvídatelné formy různých úskoků*“.¹⁰⁴ Autor má tedy za to, že v případě existence nehmotných peněžních náhražek musí tato norma být aplikována i na ně. Opačný přístup by odporoval nejen záměru zákonodárce, ale i principu technologické neutrality právní regulace.¹⁰⁵ V opačném případě by snadno mohla nastat situace, kdy by peněžní náhražky jeden emitent vydával jak v hmotné, tak v nehmotné podobě, ale trestní odpovědnost by nastala pouze u hmotných náhražek.

Dalším důvodem je existence nových forem, ve kterých mohou peněžní náhražky existovat. Příkladem, který dal vzniknout celé plejádě nových typů peněžních náhražek je Bitcoin.¹⁰⁶ Ten sice nabývá nehmotnou podobu, ale nepředstavuje žádné právo vůči jiné osobě. Díky tomu je i přes nehmotnou povahu svou podstatou podobnější například zlaté minci než bezhotovostnímu prostředku, či elektronickým penězům, které jsou vždy spojeny se závazkem jejich vydavatele/osoby vedoucí účet. I přes nejasnosti stran právní klasifikace Bitcoinu si však lze jen stěží představit, že by jej původní zákonodárce do kategorie peněžních náhražek neřadil.

Z těchto důvodů mám za to, že do kategorie peněžních náhražek je vhodné podřadit všechny

¹⁰³ Za ospravedlnitelný důvod by zde šlo považovat například situaci, kdy by objektem analyzovaného ustanovení byla ochrana peněžních náhražek před paděláním.

¹⁰⁴ Zpráva výboru ústavně-právního a rozpočtového k vládnímu návrhu zákona (tisk 1607) o ochraně československé měny a oběhu zákonných platidel. Tisk 1658. dostupná na: https://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/stena/167schuz/S167002.htm

¹⁰⁵ Důvody pro přijetí normy dopadají stejně na peněžní náhražky jak v hmotné, tak nehmotné podobě, uplatňování normy pouze na hmotné peněžní náhražky tedy bylo diskriminační.

¹⁰⁶ Vzhledem ke zvláštní povaze bitcoinu, kterou rovněž přebírá značná část dalších peněžních náhražek, je jeho specifikům věnována zvláštní podkapitola této práce.

typy univerzálního zboží užívaného jako peníze, bez ohledu na to, zda se vyskytují ve hmotné, či nehmotné podobě.

3.4. Požadavek neoprávněnosti vydávání peněžních náhražek

Zdaleka nejdiskutovanější¹⁰⁷ otázkou dotýkající se výše uvedeného ustanovení je, zda je vůbec možné tento trestný čin spáchat s ohledem na požadavek neoprávněnosti. Vzhledem k tomu, že diskusí na toto téma jsou myšleny pouze dva velmi krátké články, považuje autor za vhodné nejprve představit argumenty obou stran a následně popsat svůj postoj k dané problematice.

3.4.1. Argumenty pro obecnou protiprávnost vydávání náhražek tuzemských peněz

Otázku protiprávnosti výroby a vydávání peněžních náhražek jako první ve svém příspěvku k právní ochraně zákonných peněz¹⁰⁸ adresoval JUDr. Petr Kotáb, když došel k závěru, že zákonná úprava sice připouští možnost oprávněného vydávání peněžních náhražek, ovšem české právo neobsahuje žádná ustanovení opravňující kohokoliv k výrobě či udávání peněžních náhražek do oběhu. České právo zároveň nezmocňuje žádný orgán veřejné moci k udělení takového povolení. Jakékoliv vydávání peněžních náhražek, či jejich uvádění do oběhu by tedy mělo být posuzováno a stíháno jako neoprávněné.

3.4.2. Argumenty proti obecné protiprávnosti vydávání náhražek tuzemských peněz

Opačný názor zvolil Mgr. Michal Tuláček ve svém článku náhražka tuzemských peněz v kontextu sdílené ekonomiky¹⁰⁹. V rámci něj na základě zásady legální licence dovozuje, že obecnou modalitou chování je dovození, a vše co tedy není zákonem explicitně zakázáno je dovoleno. Na základě této logiky pak dochází k závěru, že absenci uděleného povolení k vydávání peněžních náhražek (které nelze získat, neboť český právní řád žádné takové povolení nezná) nelze automaticky považovat za nedovolené vydávání peněžních náhražek, což autor článku považuje za legislativní chybu, kterou by měl zákonodárce napravit.

3.4.3. Názor autora na otázku neoprávněnosti vydávání náhražek tuzemských peněz

¹⁰⁷ Vzhledem k marginálnosti tématu peněžních náhražek ve světle ustanovení Trestního zákoníku jsou zde diskuzí myšleny dva odborné příspěvky docházející k odlišným závěrům

¹⁰⁸ Pocta prof. JUDr. Milanu Bakešovi, DrSc., k 70. narozeninám. Praha: Leges, 2009. Teoretik. ISBN 978-80-87212-23-3. (Právní ochrana zákonných peněz, JUDr. Petr Kotáb, Ph.D. str.176

¹⁰⁹ PICHRT, Jan, Radim BOHÁČ, David ELISCHER, Martin KOPECKÝ a Jakub MORÁVEK, ed. Sdílená ekonomika a delikty. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-235-3.(Náhražka tuzemských peněz v kontextu sdílené ekonomiky, Mgr. et. Mgr. Michal Tuláček, str. 222)

Autor má za to, že výše uvedený argument ve prospěch nemožnosti vydávat peněžní náhrázky neoprávněně nelze považovat za validní. Je sice pravda, že protiprávnost daného jednání je v trestním právu odvozovaná z celého právního řádu¹¹⁰, který je pro účely jeho výkladu považován za bezrozporný celek. To však nevylučuje, aby zákaz určitého jednání vyplýval pouze z textace Trestního zákoníku. Pokud bychom tedy postupovali podle Tuláčkova výkladu, došli bychom nevyhnutelně k závěru, že zrušení výjimka z pravidla může vést k zániku podkladového pravidla, tedy že by zrušení možnosti vydávat peněžní náhrázky v souladu se zákonem vedlo fakticky k nepřímé novelizaci příslušného trestněprávního ustanovení (a jeho faktickému zániku). Takovou situaci autor považuje v kontextu požadavků kladených na předvídatelnost práva za nepřijatelnou.

Zároveň však autor zcela nesouhlasí s tvrzením, že v českém právu neexistuje ustanovení zakazující vydávání peněžních náhrávek. V případě přijetí teze, že peněžní náhrázky mohou nabývat i nehmotnou podobu je totiž nutno vzít v potaz existenci možnosti získat povolení k vydávání elektronických peněz. Toto povolení, které je speciálním ustanovením k institutu vkladu pak bude mít vliv na popisované trestněprávní ustanovení, neboť výkon zákonem dovolené činnosti je jednou z možných okolností vylučujících protiprávnost. Zároveň by emise takovýchto elektronických peněz musela být považována za dovolenou i z hlediska posuzovaného ustanovení. Tento závěr odpovídá i výše citovanému článku doktora Kotába, ve kterém vymezuje peněžní náhrázky na základě analogie úpravy elektronických peněz.

4. FORMY PENĚŽNÍCH NÁHRAŽEK

Cílem této kapitoly je zodpovědět základní neprávní otázky týkající se peněžních náhrávek v rozsahu nutném pro vyhodnocení jejich právního režimu. Vzhledem k rozmanitosti této kategorie se jedná především o popis hlavních důvodů jejich vydávání a forem, ve kterých se peněžní náhrázky vyskytují, včetně uvedení konkrétních relevantních příkladů (soudobých i historických). V úvodu této části však autor považuje za vhodné provést syntézu poznatků předchozích kapitol a poskytnout stručné vymezení toho, jaké kategorie věcí lze za peněžní náhrázky považovat a jaké nelze.

4.1. Negativní vymezení peněžních náhrávek

Pro účely této práce autor nepovažuje **cizozemské peníze** za peněžní náhrázky, především

¹¹⁰ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-576-0. str. 135

z důvodu, že ochrana tuzemských peněz před cizozemskými penězi nikdy nebyla předmětem § 239 odst. 1 Trestního zákoníku, tuto funkci plní samostatné odvětví devizového práva.¹¹¹ Rovněž analýza právního postavení cizozemských peněz by tematicky nezapadala do současného konceptu práce. Soukromé peníze denominované v cizozemské měně, případně vydávané proti jejímu přijetí předmětem této práce zůstávají. Zároveň práce nepovažuje za peněžní náhražky potenciální plnohodnotné komoditní peníze. Ty jednak zpravidla nemají emitenta, s jehož osobou by byly spojeny další rizika a zároveň jsou a historicky byly všeobecně tolerovány. Zároveň v případě, že takto vydávané plnohodnotné peníze emitenta mají, není s jeho osobou nijak spojena otázka krytí takto vydávaných peněz, což snižuje společenský zájem na emitujících subjektech. Pravděpodobně nejlepší demonstrací tohoto přístupu je právní režim fyzického zlata.¹¹²

4.2. Pozitivní vymezení peněžních náhražek

Za peněžní náhražky lze v nejširším slova smyslu považovat všechny věci¹¹³ plnící, nikoliv jednorázově, některou z funkcí peněz představených v druhé kapitole bez ohledu na to, jestli mají žádoucí vlastnosti peněz. Takové vymezení peněžních náhražek by však nebylo v souladu se smyslem zákazu jejich vydávání, a ani by nedávalo smysl pro aplikaci jiných institutů regulujících právní režim peněz. Z tohoto důvodu je dle autora pro vymezení peněžních náhražek vhodné užít restriktivnější definici. Autor v tomto pohledu považuje za vhodné vyjít z formulace výjimek z poskytování platební služby podle § 3 odst. 3 bodu c) Zákona o platebním styku. V rámci těchto výjimek je pro vymezení peněžních náhražek relevantní zejména výjimka pro omezenou síť a vynětí různých typů stravenek či jiných poukázek na zboží a služby.

Z výjimky pro stravenky a jiné typy poukázek lze dovodit požadavek na možnost opakovaného **užití** takto vydaných poukázek. Za peněžní náhražky tak nelze považovat poukázky zanikající v případě jejich užití (příkladem může být například místní měna *Corrency* popsaná v části 4.4 této práce). Aplikaci této výjimky je však vždy nutné zkoumat z pohledu reálného užití daného typu poukázek. V případě, že by s poukázkami existoval rozvinutý sekundární trh a byly

¹¹¹ Vzhledem k aktuální úpravě devizového práva, které se omezuje pouze na mimořádné situace, lze i o devizovém právu mluvit do značné míry v minulém čase.

¹¹² K obchodování s drahými kovy (např. zlatem) z hlediska dohledu České národní banky [online]. Copyright © [cit. 31.10.2022]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/casto-kladene-dotazy/.galleries/stanoviska_a_odpovedi/pdf/k_obchodovani_s_drahymi_kovy.pdf

¹¹³ Ve zbytku této práce autor vychází z předpokladu, že peněžní náhražky mohou mít jak hmotnou, tak nehmotnou podobu.

přijímány coby platidlo i mimo jejich “jednorázové užití“, bylo by nutné je posuzovat coby typ peněžních náhražek (za současného splnění ostatních podmínek a předpokladu, že by sekundární trh byl dostatečně rozvinutý, aby šlo uvažovat o penězích v materiálním slova smyslu).

Pro vhodné vymezení peněžních náhražek je pak zdaleka nedůležitější výjimka pro omezenou síť popsaná v závěru druhé kapitoly této práce. Ta z režimu platebních služeb vyjímá ty typy platidel, které lze použít pouze v u **omezeného kruhu obchodníků** anebo za ně zakoupit pouze **omezený okruh zboží**. Toto kritérium lze dle autora uplatnit rovněž na rozličné typy peněžních náhražek, neboť jedním ze základních znaků peněz je jejich univerzálnost a všeobecnost (ta se však opět může měnit na základě skutečné podoby jejich užívání). Pro určení peněžních náhražek je rovněž vhodné analogické užití ustanovení § 252 Zákona o platebním styku, které stanoví povinnost poskytnout ČNB popis způsobu provádění plateb pod touto výjimkou v případě objemu plateb přesahujícího **1 milion EUR** za 12 po sobě jdoucích měsících. Autor má za to, že obdobná podmínka by se měla uplatnit i na vymezení peněžních náhražek, neboť objekty chráněné zákazem jejich neoprávněného vydávání vesměs nelze ohrozit v případě, že takto vydávané peníze nejsou jako peníze reálně používány. Roční objem plateb ve výši 1 milionu EUR se pak jeví jako zcela minimální hranice pro posuzování, zda lze danou kategorii věcí vůbec možné řadit mezi peněžní náhražky (či penězích obecně).

Autor má za to, že vymezení peněžních náhražek na základě výše uvedeného poměrně věrně vymezuje kategorii věcí, které lze materiálně považovat za peněžní náhražky ve smyslu Trestního zákoníku. Při aplikaci tohoto vymezení by však nastal problém. Vedlo by k faktické eliminaci právní jistoty na straně vydavatelů a uživatelů peněžních náhražek, neboť z jimi vydávaných/ užívaných peněz by se mohly v případě širší adopce velmi rychle stát náhražky tuzemských peněz podle trestního zákoníku v důsledku jejich širší adopce.

Tento závěr je dle názoru autora signálem, že je plošný zákaz vydávání peněžních náhražek v trestněprávní rovině nepředstavuje vhodný nástroj k účinné regulaci jejich vydávání (pokud by cílem nebyla úplná eliminace alternativních platidel), bez ohledu na to, zda je užito jejich formální či materiální vymezení. Autor má za to, že tento problém lze odstranit pomocí alternativního regulačního rámce pro vydávání peněžních náhražek, jehož hlavní zásady autor *de lege ferenda* popisuje v závěru práce.

4.3. Důvody existence peněžních náhražek

Pro posouzení žádoucího právního režimu peněžních náhražek je nutné nejprve posoudit důvody pro jejich vydávání, neboť si jen stěží lze představit dlouhodobé rozšířené užívání peněžních náhražek bez dostatečného důvodu. Důvody pro vydávání peněžních náhražek lze obecně rozdělit na dvě kategorie: **důvody praktické** a **ostatní důvody**. V prvním případě se jedná zpravidla o vydávání peněžních náhražek v situaci, kdy zákonné peníze neplní svou funkci v ekonomice, plní ji špatně, nebo je z jiného důvodu nelze efektivně používat. Pod kategorií ostatních důvodů pak lze podřadit především peníze jako symbol určitého společenství s cílem udržet vydané peníze v uzavřeném ekonomickém systému (typicky LETS systémy, lokální peníze) a především specifické důvody pro vydávání důvody pro vydávání virtuálních peněz (podrobněji popsané v části 4.5).

Dnes již historickým pro vydávání peněžních náhražek byl **nedostatek bankovek a mincí malých denominací**, spojený buďto se externími vlivy (například v první kapitole odkazovanou první světovou válkou), nebo přímo s úmyslem zákonodárce, jako tomu bylo v USA 19 století, kdy zákonodárce uměle omezoval vydávání nízkých denominací bankovek a mincí s cílem předejít takto způsobené inflaci (logika stojící za tímto opatřením spočívala v tom, že bankovky vyšších denominací budou jejich uživatelé ochotnější vyměňovat za drahý kov, kterým byly kryté a tím snižovat množství peněžní zásoby v oběhu. Zároveň se předpokládalo, že absence nižších denominací zabrání nenápadnému pomalému zdražování.). V reakci na tuto situaci v USA vznikla řada vydavatelů peněžních náhražek malých denominací, kteří tyto peněžní náhražky vydávali zpravidla proti přijatým zákonným penězům vyšších denominací. Tento systém v USA fungoval až do občanské války, kdy kongres v souvislosti s rostoucí inflací zakázal emisi soukromých peněz znějících na částku nižší než 1 dolar. V návaznosti na toto omezení byly peněžní náhražky nízkých denominací stále vydávány, ovšem již v podobě směnitelné pouze za zboží nebo služby.¹¹⁴

Souvisejícím důvodem pro vydávání soukromých peněz, především ve Spojených státech, byla **problematika odlehlých oblastí** na západě země „*The frontier*“. Ta vedla ke vzniku řady od zbytku civilizace odlehlých osídlení jejichž ekonomice zpravidla dominovala jedna společnost podnikající na daném území (zejména v oblasti těžby nerostných surovin). Takové společnosti často vydávaly soukromé peníze jak v podobě mincí drobných denominací, tak v podobě

¹¹⁴ Private Money in our Past, Present, and Future. Federal Reserve Bank of Cleveland [online]. Copyright © 2022 Federal Reserve Bank of Cleveland [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://www.clevelandfed.org/newsroom-and-events/publications/economic-commentary/economic-commentary-archives/2007-economic-commentaries/ec-20070101-private-money-in-our-past-present-and-future.aspx>

poukázek označovaných jako „company scrip“ sloužících jako běžné oběživo v rámci daného osídlení, zpravidla směnitelné za služby a zboží nabízené emitující společností. To dalo emitentům dalo možnost neoznačovat scrip jako peníze, nýbrž jako poukázku a většinou se tak vyhnout postihům za nedovolené vydávání soukromých peněz.¹¹⁵ Tento důvod je rovněž již pouze historický, byť emise peněz soukromou entitou za účelem jejího oběhu v uzavřeném ekosystému je z podstatně odlišných důvodů stále relevantní (částečně do této definice mohou spadat například stravenky, případně kredity u různých velkoobchodníků či e-shopů). Aktuálně je tento hraniční stav nejlépe vidět na příkladu sítě kaváren Starbucks, která v současné době eviduje tyto formy poukazů na jejich zboží a služby ve výši přesahující miliardu dolarů.¹¹⁶

Posledním, a stále velmi relevantním praktickým důvodem pro vydávání peněžních náhražek, je vydávání soukromých peněz v době **ekonomických krizí**, přičemž role, kterou peněžní náhražky hrají není zdaleka jednotná, což je možné ilustrovat na následujících diametrálně odlišných případech vydávání peněžních náhražek.

Stávka Irských bankéřů v roce 1970 vedla k masivnímu využití různých forem nouzových peněz, které však téměř ve všech případech představovaly závazkový vztah vůči jejich vydavateli, neboť krize spočívala v dočasné nikoliv trvalé platební neschopnosti jednotlivých ekonomických subjektů (jednalo se pouze o nedostatek likvidních prostředků, nikoliv o insolventnost většiny zasažených subjektů).¹¹⁷ Dlužní vztahy tak na několik měsíců efektivně nahradily platební funkci peněz, to však byla možné pouze proto, že zákonné peníze stále plnily funkci uchovatele hodnoty a zúčtovací jednotky, pouze jejich funkce coby platebního prostředku byla po určitou dobu silně omezena v důsledku nemožnosti užít bezhotovostní platby a nedostupnosti prostředků na účtech.

Odlišnou situaci na přelomu století zažila **Argentina**. Táhlá ekonomická krize ve spojení s vysokou mírou inflace a řadou drakonických protiinflačních opatření tvrdě zasáhla především chudší část populace, která najednou nebyla v důsledku nezaměstnanosti schopna uspokojovat své základní ekonomické potřeby. Tyto podmínky vedly ke vzniku masivní sítě místního

¹¹⁵ Timberlake, Richard H. “The Significance of Unaccounted Currencies.” *The Journal of Economic History*, vol. 41, no. 4, 1981, pp. 853–66. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/2120649>. Accessed 14 Jul. 2022.

¹¹⁶ Starbucks — The Bank That Sells Coffee - Alviere | Fintech Blog. *Embedded Finance Insights - Alviere | Fintech Blog* [online]. Dostupné z: <https://blog.alviere.com/starbucks-using-financial-services-to-spearhead-digital-personalization>

¹¹⁷ Krüger, Malte & Michler, Albrecht & Krueger, Malte. (2017). *Money and Credit: Lessons of the Irish bank strike of 1970*. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/321384381_Money_and_Credit_Lessons_of_the_Irish_bank_strike_of_1970

výměnného obchodního systému (dále jen „LETS“)¹¹⁸, tedy síť osob, které spolu směňují zboží a služby bez použití zákonného platidla¹¹⁹. Ke sledování vzájemné transakční bilance uživatelů tyto systémy používají buďto klasické databáze, nebo vlastního typu „lokální měny“. Ve vyspělém světě jsou tyto systémy zakládány především za účelem posílení komunitních vazeb v rámci lokální ekonomiky a do určité míry i posílení lokální soudržnosti. Zpravidla však slouží pouze k nákupu omezeného okruhu statků a služeb v limitované síti jejich uživatelů, a tak je nelze považovat za peníze v ekonomickém¹²⁰ slova smyslu, a i když jde o zajímavý experiment, nejedná se v žádném případě o ekonomicky relevantní jev.

Argentinský systém fungoval v technické rovině obdobně jako jeho alternativy ve vyspělých zemích. Skupiny jejich uživatelů zorganizovaly na lokálním principu trh zboží a služeb výhradně za vybranou peněžní náhrádku. V tomto případě nejprve pojmenovanou „*nodine*“ (název byl odvozen od termínu „*No dinero*“ neboli bez peněz) a následně přejmenovanou na *creditas*¹²¹. Rozdíl oproti LETS systémům z vyspělých zemí však spočíval v rozsahu celé operace. Mezi lety 1996–2001 bylo v *creditas* směněno zboží a služby za 4–600 milionů USD, do čehož se zapojilo 80–100 tisíc obyvatel Argentiny. Kromě rozsahu se *creditas* odlišoval rovněž rozmanitou nabídkou zboží a služeb kdy v rámci tohoto systému šlo koupit téměř vše od jídla až po lékařské ošetření nebo právní poradenství.¹²² Ze subjektivního hlediska se lišil i přístup jednotlivých účastníků, pro které nešlo pouze o zpestření profesního života, nýbrž o reálné těžiště jejich ekonomické aktivity.

4.4. Jednotlivé příklady peněžních náhražek

Předchozí část popsala hlavní důvody pro vydávání peněžních náhražek (s výjimkou virtuálních peněz). Tato část pojednává o jejich v praxi se vyskytujících formách.

Nouzové peníze (již zevrubně popsané v kapitole 1.3 této práce) představují historicky poměrně častou formu peněžních náhražek, zpravidla vydávaných v dobách nedostatku oběživa, či existence jiných překážek omezujících použití zákonných peněz coby platidla. Teorie do této kategorie v některých případech poněkud nesystematicky řadí i jiné typy

¹¹⁸ Pearson, Ruth. “Argentina’s Barter Network: New Currency for New Times?” *Bulletin of Latin American Research*, vol. 22, no. 2, 2003, pp. 214–30. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/27733572>. Accessed 14 Jul. 2022.

¹¹⁹ Co to je LETS. Jsme brněnská skupina místní měny (LETS) směňující mezi sebou výrobky, věci a služby. [online]. Dostupné z: <https://www.rozletse.cz/index.php/o-lets-obecne>

¹²⁰ Helmeczi, István & Kóczán, Gergely. (2003). On trade vouchers called “local money”. *MNB Bulletin*. 6. str. 37 Dostupné z: <http://www.mnb.hu/letoltes/helmeczi-koczan-eng.pdf>

¹²¹ Pearson, Ruth, str. 217

¹²² Pearson, Ruth, str. 218

peněžních náhražek, jakými byly například robotní známky, nebo různé typy vězeňských peněz.¹²³ Ty sice teoreticky mohou naplnit všechny základní znaky peněz, ale jejich užití je inherentně omezeno na uzavřený ekosystém.

V praxi se jedná zpravidla o emisi dluhového cenného papíru namísto platby v zákonných peněžích s tím, že emitent vydané nouzové peníze po pominutí krize odkoupí zpět v jejich nominální hodnotě. Rozdíl oproti tradičním dluhovým cenným papírům je v jejich dalším užití jako platidla. Vzhledem k tomu, že se tento typ krizí dotýká zpravidla všech subjektů v daném ekonomickém systému (alespoň lokálně) a nouzové peníze jsou užitečné pouze pokud jsou vydané důvěryhodným emitentem, byly nouzové peníze vydávány i v podobě úvěrů poskytovaných jiným subjektům.¹²⁴

Místní peníze se od LETS systémů liší především způsobem a cílem jejich vydávání. Zatímco místní peníze jsou zpravidla vydávány obcemi za účelem podpory místních podniků, peníze vydávané v rámci LETS systému slouží k usnadnění ekonomické aktivity při směně zboží a služeb v rámci LETS systému (směňované služby nemají vždy ekvivalentní hodnotu). Příkladem relativně úspěšného projektu místní měny jsou například bankovky „Křižanecké koruny“ vydávané obcí Křižánky¹²⁵. Křižanecké koruny jsou vydávány obcí a darovány majitelům nemovitostí, kteří svou nemovitost v obci využívají k trvalému bydlení, přičemž tuto „místní měnu“ lze použít pouze k úhradě nákupu zboží a služeb ve vybraných obchodech (celkem devíti), přeplatky provedených plateb v křižáneckých korunách se nevracejí.

¹²³ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN, ed. Encyklopedie českých právních dějin. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. v koedici s Key Publishing, 2015-. ISBN 978-80-7380-624-8. (str. 409)

¹²⁴ Viz. pojednání o nouzových peněžích obsažené ve třetí kapitole.

¹²⁵ Křižánky: "Křižánecká koruna" - místní měna | Ekonomika a podnikání, cestovní ruch | Databáze Dobrá praxe | Galerie udržitelého rozvoje. Ekonomika a podnikání, cestovní ruch | Databáze Dobrá praxe | Galerie udržitelého rozvoje [online]. Dostupné z: <https://ekonomika.dobrapraxe.cz/cz/priklady-dobre-praxe/krizanky-2>

Bankovka vydávaná obcí Křižánky znějící na 100 křižáneckých korun s platností do 31.7.2019¹²⁶

Nejedná se tedy o peníze v pravém slova smyslu, pouze o poukázky přebírající estetickou stránku peněz. Hlavními regulatorními požadavky na vydávání těchto místních peněz tak bude ustanovení § 21 odst. 2 Zákona o České národní bance zakazující používat termín mince v souvislosti s nabízením, prodejem nebo jiným rozšiřováním medaile, žetonu nebo podobného předmětu. Zároveň vzhledem k ustanovení § 12 Zákona o české národní bance takto vydávané bankovky nesmí být **zaměnitelné** za tuzemské nebo cizozemské peníze (měly by být svým zpracováním dostatečně odlišné). Tyto regulatorní požadavky se však vztahují pouze k podobě takovýchto „peněz“ a nikoliv k jejich povaze (která je od peněz diametrálně odlišná).

Dalším příkladem obdobného projektu je Kyjovské Correny¹²⁷. Tento projekt se však namísto emise “bankovek“ s místní tematikou vydává cestou přímé peněžité podpory místních občanů. Ti mohou použít tuto “**místní měnu**“, která jim byla darována obcí k úhradě až poloviny transakce u vybraných obchodníků zapojených do projektu, přičemž cílem je podpora jak místních občanů, tak místních podniků. Tento projekt slouží jako pilotní představení systému pro cílenou podporu místní ekonomiky s cílem nabídnout obdobné technologické řešení dalším samosprávám.¹²⁸ Materiálně a dle všeobecných obchodních podmínek se však jedná

¹²⁶ Lokální měna | Obec Křižánky. Vítejte na Obec Křižánky | Obec Křižánky [online]. Copyright © 2011 [cit. 15.08.2022]. Dostupné z: <https://www.obeckrizanky.cz/lokalni-mena>

¹²⁷ Kyjovský corrent. Kyjovský corrent [online]. Copyright © 2022 CorCo Systems a.s. [cit. 19.08.2022]. Dostupné z: <https://kyjov.correny.cz/>

¹²⁸ V současné době má společnost Kyjovskou místní měnou tři úspěšně realizované projekty obdobného ražení viz. web společnosti: <https://www.correny.cz/projekty/>

pouze o poukázky.¹²⁹ Zároveň se nejedná o peníze ani v materiálním slova smyslu, neboť reálně nedochází k jejich opakovanému oběhu (mají tedy čistě povahu poukázky a v důsledku jejich elektronické podoby nehrozí, že by s nimi vznikl sekundární trh).

Autor má za to, že řada omezení při užívání výše uvedených peněžních náhražek je z velké části způsobena právní nejistotou při vydávání peněžních náhražek, kdy jejich emitenti (byť emitující místní měnu pro obec s třemi sty obyvateli) musí řešit obavu, že budou postiženi za vydávání náhražek tuzemských peněz, pokud své místní peníze dostatečně neodliší. Užití materiálního vymezení peněžních náhražek podle části 4.2 by tedy mohlo vést k častějšímu výskytu místních peněz (které v současném hospodářském životě představují pouze velmi okrajový fenomén).

Výše popsané „tradiční“ formy peněžních náhražek sice představují zajímavý společenský fenomén, ale pro plnění ekonomické funkce peněz ve společnosti jsou zcela nerelevantní. V žádné z výše popsaných alternativ k zákonným penězům totiž nejsou realizovány transakce relevantního objemu (a takové užití ani není jejich účelem). Ohnisko debaty o peněžních náhražkách tedy nevyhnutelně leží v oblasti mnohem rozšířenější kategorie virtuálních peněz.

4.5. Virtuální peníze

Virtuální měny a Virtuální aktiva (jedná se o podmnožinu Virtuálních peněz), nejsou homogenní skupinu, nýbrž se pod nimi skrývá poměrně rozmanité množství peněžních systémů, jejichž hlavním společným rysem je obdobné technologické řešení, přičemž specifika jednotlivých systémů mohou mít dalekosáhlé důsledky pro jejich právní kvalifikaci.

Virtuální měny jsou souhrnným označením pro specifický druh nehmotných věcí, plnících funkci peněz v určitém ekosystému, přičemž charakteristickým znakem je úplná absence hmotné povahy v podobě bankovek, mincí či obdobných hmotných nositelů hodnoty. První relevantní definici a dělení lze vyčíst ze zprávy ECB k virtuálním měnám. Ta virtuální měnu definuje jako „*druh neregulovaných digitálních peněz, které jsou vydávány, a obvykle kontrolovány svými vývojáři, přičemž jsou přijímány a používány mezi členy specifických virtuálních komunit*“¹³⁰.

Tyto virtuální měny zpráva dále dělí na virtuální měny s **uzavřeným oběhem**, virtuální měny

¹²⁹ Všeobecné obchodní podmínky | Kyjov.corrency.cz. Kyjovský corrent [online]. Copyright © 2022 CorCo Systems a.s. [cit. 03.11.2022]. Dostupné z: <https://kyjov.corrency.cz/vseobecne-obchodni-podminky/>

¹³⁰ European Central Bank. Virtual currency schemes. Europa.eu [online]. 2012 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf> str. 13

s **jednostranným tokem** a **konvertibilní** virtuální měny. Dělicím kritériem je v tomto případě jejich směnitelnost za zákonné peníze (v kontextu zprávy je používán poměrně zavádějící termín skutečné peníze).

Virtuální měny s **uzavřeným oběhem** nelze směňovat za zákonné peníze, ani je za zákonné peníze pořizovat, jde tedy o měnu fungující čistě v uzavřeném systému. Příkladem tohoto typu virtuální měny jsou zejména virtuální peníze v online hrách.¹³¹ V některých případech však trh s těmito virtuálními penězi doroste do dostatečné velikosti, aby v rámci něj mohly protékat relevantní sumy peněz, včetně systému překupníků, kteří jsou ochotní směniti virtuální peníze za „skutečné peníze“. V takovém případě začne nevyhnutelně docházet k jevům relevantním pro AML/CFT regulaci.¹³² Práce se touto podmožinou virtuálních peněz podrobněji nezabývá, neboť jejich povaha nevychází ze snahy konkurovat zákonným penězům a jejich budoucí regulace bude zřejmě zacílená jiným způsobem než obecná regulace peněz.

Virtuální měny s jednosměrným oběhem se od virtuálních měn s uzavřeným oběhem liší v možnosti nakoupit virtuální měnu přímo za zákonné peníze, bez možnosti její zpětné výměny¹³³. Hlavním rozdílem v regulaci takové formy virtuálních peněz oproti výše popsanému by v tomto případě měla být zvýšená ochrana uživatelů takovýchto virtuálních měn, proti predátorskému chování jejich vydavatelů.

Virtuální měny s oboustranným oběhem jsou pak takovým typem virtuální měny, kterou lze volně, či omezeně směňovat za zákonné peníze.¹³⁴ Tato poměrně široká definice pokrývá jak virtuální měny, které jsou elektronickými penězi, tak ty, které spadají do některé z výjimek z této regulace. Zároveň možnost jejich směny nemusí být vždy neomezená, bezplatná, a dokonce ani v pevně daném poměru. Za příklad takového typu virtuální měny je uváděn Linden dolar, užívaný jako univerzální měna v rámci online hry Second life. Linden dolar přitom není klasifikován jako měna, elektronické peníze, ani peněžní náhražka.¹³⁵ Jeho směnitelnost je zároveň omezena pouze na oficiální směnárnu provozovanou vývojáři hry. Materiálně se však o peníze stále jedná, což lze vyvodit mimo jiné z poměrně komplexně upravené problematiky

¹³¹ Virtual currency schemes, op. cit. str. 15

¹³² In-game currency & money laundering schemes: Fortnite, World of Warcraft & more - Infosec Resources. Infosec Resources - IT Security Training & Resources by Infosec [online]. Copyright ©2022 Infosec Institute, Inc. [cit. 15.08.2022]. Dostupné z: <https://resources.infosecinstitute.com/topic/in-game-currency-money-laundering-schemes-fortnite-world-of-warcraft-more/>

¹³³ Virtual currency schemes, op. cit. str. 14

¹³⁴ Virtual currency schemes, op. cit. str. 14

¹³⁵ Terms and Conditions | Linden Lab. Create Virtual Experiences | Linden Lab [online]. Copyright © [cit. 14.09.2022]. Dostupné z: <https://www.lindenlab.com/legal/second-life-terms-and-conditions>

poskytování in-game bankovních služeb.¹³⁶ Ta mimo jiné požaduje po in-game poskytovateli bankovních služeb doložení, že se jedná o regulovanou instituci.

Výše popsané modely virtuálních peněz však stále nepředstavují okrajový typ peněžních náhražek, byť relevantnější než tradiční typy peněžních náhražek popsaných v částech 4.4. Toto tvrzení však zdaleka neplatí pro jednu specifickou kategorii virtuálních peněz.

4.5.1. Bitcoin a kryptoaktiva

31.říjen 2008 byl pravděpodobně nejvýznamnějším dnem v historii peněžních náhražek. Tohoto dne neznámá entita vystupující pouze pod pseudonymem „Satoshi Nakamoto“ zveřejnila krátký devítistránkový dokument s názvem „Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System“¹³⁷ popisující způsob fungování virtuální měny fungující bez jakékoliv centrální autority. Dne 3. ledna 2009 byl pak tento protokol pod názvem „bitcoin“ oficiálně spuštěn. Od té doby tato forma virtuálních peněz nepřetržitě funguje a v době psaní této práce její tržní kapitalizace činí cca. 400 miliard USD,¹³⁸ nejedná se tedy o ekonomicky marginální jev, jako tomu bylo u výše popsaných peněžních náhražek. V rámci přehlednosti je dále v textu termín bitcoin používán jako širší označení fenoménu, kdežto pojem BTC je vyhrazen pouze bitcoinu coby peněžní jednotce.

Autor má za to, že pro účely této práce a právních úvah o bitcoinu a dalších kryptoaktivech¹³⁹ nemá smysl se blíže zabývat technickými detaily jejich fungování (bylo by to obdobné jako začít výklad o právní úpravě vkladu popisem zabezpečení bankovních databází), proto se tato část omezí pouze na konstatování základních vlastností bitcoinu, potřebných pro jeho právní klasifikaci při plnění funkce peněz, především:

a) **Co je to BTC** (ve smyslu peněžní jednotky)?

¹³⁶ Linden Lab Official:Policy regarding inworld banks - Second Life Wiki. [online]. Copyright © 2022 Linden Research, Inc. Licensed under [cit. 18.08.2022]. Dostupné z: https://wiki.secondlife.com/wiki/Linden_Lab_Official:Policy_regarding_inworld_banks

¹³⁷ History of bitcoin - Wikipedia. [online]. Copyright © Condé Nast UK 2013 [cit. 29.06.2022]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_bitcoin

¹³⁸ Aktuálně je v oběhu 19,078,825 při ceně 20,844.42 USD za BTC (cenová data a jsou převzaty z webu: <https://www.coingecko.com/en/coins/bitcoin>)

¹³⁹ Za kryptoaktiva jsou obecně označovány ty typy Virtuálních aktiv, založené na technologii DLT, která umožňuje provoz do značné míry decentralizovaných databází.

BTC je nehmotná, movitá, dělitelná věc¹⁴⁰ existující v rámci databáze bitcoinové sítě, přičemž celkový počet BTC (21 000 000 BTC), včetně mechanismus jejich emise je pevně determinovaný bitcoinovou sítí a efektivně jej je možné změnit pouze se souhlasem drtivé většiny účastníků sítě (tedy prakticky nemožné). Vzhledem k omezené kapacitě bitcoinové sítě jsou transakce s BTC zpoplatněny, přičemž tyto poplatky jsou vždy placeny v BTC. V rámci bitcoinové sítě jsou pak všechny BTC evidovány na bitcoinových adresách.

b) Co je to Bitcoinová adresa? ¹⁴¹

Bitcoinová adresu, někdy nesprávně označovaná jako bitcoinový účet¹⁴² se skládá ze dvou klíčů, a to privátního a veřejného. **Veřejný klíč** (*public key*), představuje veřejně přístupnou adresu, na které je evidován zůstatek v BTC, včetně veškeré historie transakcí (kompletní historie transakcí v bitcoinové sítí je z principu jejího fungování vždy přímo¹⁴³ a veřejně dostupná). Privátní klíč (*private key*) pak slouží k dispozici s BTC evidovanými na adrese, ke které se vztahuje. Bez užití podpisu pomocí privátního klíče není v rámci bitcoinové sítě fyzicky možné převést BTC na jinou bitcoinovou adresu. Funkce privátního klíče je tedy obdobná jako u elektronického podpisu (obojí užívá prakticky stejnou technologii). Tato úzká provázanost mezi znalostí privátního klíče a vlastnictvím BTC vede často¹⁴⁴ k velmi mylnému závěru, že osoba znající private key se stává vlastníkem BTC. Tato interpretace je pochopitelně nesprávná, neboť bitcoinová síť z její samotné podstaty nemůže mít povahu veřejného seznamu.

c) Krytí Bitcoinu

¹⁴⁰ České soudy vydaly první rozsudky ke zdanění kryptoměn – dReport. dReport – Zprávy o daních, účetnictví, právu a technologiích [online]. Copyright © 2022. Více informací najdete v [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://www.dreport.cz/blog/ceske-soudy-tydaly-prvni-rozsudky-ke-zdaneni-kryptomen/>

¹⁴¹ What is Bitcoin address? - Definition from WhatIs.com. Purchase Intent Data for Enterprise Tech Sales and Marketing - TechTarget [online]. Dostupné z: <https://www.techtarget.com/whatis/definition/Bitcoin-address>

¹⁴² Bitcoinová adresa nemůže naplňovat právní znaky účtu, neboť dispozice s ní nepředstavuje pohledávku vůči žádné osobě, nýbrž pouze fyzickou možnost disponovat s Bitcoinem evidovanými na dané adrese. Svou podobou tedy BTC mají mnohem blíže k hotovosti, nebo dokonce komoditním penězům, než bezhotovostním prostředkům (jejich definičním znakem je že představují závazek, nikoliv že mají nehmotnou podobu).

¹⁴³ Každý účastník provozující plnohodnotný uzel v Bitcoinové sítí má přístup ke kompletní historii všech transakcí, z důvodu praktičnosti jsou však v praxi pro jejich vyhledávání užívány aplikace třetích stran jako například <https://bitaps.com/>.

¹⁴⁴ Příklad takového mylného vyjádření lze najít například ve stanovisku ČNB k obchodování s převodními tokeny (dostupné na adrese: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2018-13/>)

Poslední a možná nejkontroverznější otázkou při interpretaci BTC jako peněz je jeho krytí. Tato otázka ideovými předchůdci bitcoinu (například Liberty¹⁴⁵ dolarem nebo Bitgoldem¹⁴⁶) zpravidla řešena pomocí krytí emitovaných peněz drahým kovem (nejčastěji zlatem), kdy emitent sloužil coby jakási emisní banka. Slabinou tohoto modelu (kromě obecných problémů spojených s krytím peněz zlatem) byla přímá korelace hodnoty emitovaných peněz na důvěryhodnosti (zpravidla neregulované) osoby jejich emitenta. Emitenti přitom nesli kromě rizika tržního i značné regulační riziko, které se oběma výše jmenovaným případům ukázalo jako osudné. Bitcoin toto riziko eliminuje tím, že s ním není spojené žádné právo ani jiná majetková hodnota, kromě možnosti převést držené BTC na jinou adresu prostřednictvím bitcoinové sítě.

Pokud je tedy bitcoin krytý pouze zájmem a poptávkou svých uživatelů, co vede k takovému zájmu, že jeho celková tržní kapitalizace přesahuje 400 mld. USD? Autor v tomto ohledu identifikoval tři hlavní důvody:

a) Bitcoin jako spekulace (investiční aspekt)

Nejčastěji diskutovaným aspektem BTC je jeho tržní cena. Ta se během posledních dvanácti let existenci Bitcoinu dostala z prakticky nuly (v roce 2010 bylo 10 000 BTC prodáno za pizzu¹⁴⁷) až na dnešní tržní cenu okolo 20 000 USD za BTC, přičemž protože Bitcoin negeneruje žádný zisk nelze efektivně provést jeho valuaci. Nejde tedy s přiměřenou jistotou říct, zda je za současnou cenu drahý nebo levný. Tato neuchopitelnost, v mnohém připomínající technologické akcie, je spolu se značným potenciálem bitcoinu stát se uchovatelem hodnoty hlavním důvodem značného zájmu investorů.¹⁴⁸

b) Bitcoin jako prostředek směny

Odpůrci chápání bitcoinu coby peněz zpravidla používají argument, že jeho užívání v rámci obchodního styku je záležitostí spíše okrajovou a je motivováno spíše „novostí“ tohoto

¹⁴⁵Liberty dollar (private currency) - Wikipedia. [online]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Liberty_dollar_\(private_currency\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Liberty_dollar_(private_currency))

¹⁴⁶ Bit Gold Definition. Investopedia: Sharper insight, better investing. [online]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/b/bit-gold.asp>

¹⁴⁷ Bitcoin Pizza Day: od slavné transakce uplynulo 10 let | E15.cz. E15.cz - Byznys, politika, ekonomika, finance, události [online]. Copyright © 2001 [cit. 29.06.2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/kryptomeny/krypto-grafy-dne-bizarni-vyroci-pred-deseti-lety-utrtil-bitcoiny-za-pizzu-dnes-by-byl-miliardar-1369936>

¹⁴⁸BITCOIN INVESTMENT THESIS AN ASPIRATIONAL STORE OF VALUE| Fidelity Digital Assets [online]. Copyright ©v [cit. 01.07.2022]. Dostupné z: <https://www.fidelitydigitalassets.com/sites/default/files/documents/bitinvthessistoreofvalue.pdf>

způsobu platby než jejími fundamentálními výhodami. Tento přístup však opomíjí existenci šedé ekonomiky, v rámci které bitcoin nejen našel své nezastupitelné uplatnění, ale rovněž pomohl zcela přeměnit její podobu tím, že umožnil vznik tzv. dark-marketů.

Dark-market je obecné označení pro ilegální komerční webové stránky dostupné pouze prostřednictvím speciálního softwaru, které slouží především pro prodej nebo zprostředkování transakcí jejichž předmětem jsou především drogy, zbraně či ukradená data.¹⁴⁹ Tento fenomén zažil svůj hlavní rozmach poté, co v roce 2011 vznikl první moderní dark-market Silk road, ten coby prostředek platby používal exkluzivně Bitcoin. Je odhadováno, že v roce 2012 přibližně 6 % veškerých bitcoinových transakcí souviselo právě s ilegálními aktivitami.¹⁵⁰ Tento odhad je však značně konzervativní a někteří autoři reálné procento ilegálních transakcí odhadují až na čtyřnásobek.¹⁵¹ Autor i tyto odhady považuje za velmi konzervativní.

Význam užití bitcoinu jako platebního prostředku v rámci dark-marketu Silk road nejlépe demonstroval tržní vývoj po začtení zakladatele Silk road, kdy v reakci na tuto zprávu tržní cena BTC zaznamenala pád o 50 %.¹⁵² Tento obchodní model se však neomezil pouze na jednu stránku a v současné době na obdobném modelu operují desítky dark-marketů. Většina z nich stále využívá BTC jako platební prostředek v objemech vyšších než kdykoliv v jeho historii.¹⁵³

c) Bitcoin jako peníze v rámci ekosystému

Specifické využití bitcoinu pro platby se však neomezuje pouze na ilegální aktivity, nebo užití na běžné platby u obchodníků. Vzhledem k povaze bitcoinu jako coby open-source softwaru¹⁵⁴, poměrně rychle vznikla řada kopií, se kterými se začalo obchodovat na prvních

¹⁴⁹ Darknet market – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Darknet_market#cite_ref-crj.sagepub.com_2-2

¹⁵⁰ ADITI KUMAR, ERIC ROSENBACH. THE TRUTH ABOUT THE DARK WEB. [online] Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2019/09/the-truth-about-the-dark-web-kumar>

¹⁵¹ Sean Foley, Jonathan R Karlsen, Tālis J Putniņš, Sex, Drugs, and Bitcoin: How Much Illegal Activity Is Financed through Cryptocurrencies?, *The Review of Financial Studies*, Volume 32, Issue 5, May 2019, Pages 1798–1853, <https://doi.org/10.1093/rfs/hhz015>

¹⁵² Bitcoin price plummets after Silk Road closure | Bitcoin | The Guardian. [online]. Copyright © [cit. 1.07.2022]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/technology/2013/oct/03/bitcoin-price-silk-road-ulbricht-value>

¹⁵³ Geographic Distinctions in Crypto Darknet Market Activity. Blockchain Data Platform - Resources | Chainalysis [online]. Copyright © 2021, Chainalysis Inc. [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://blog.chainalysis.com/reports/crypto-darknet-markets-2021-geographic-breakdown/>

¹⁵⁴ Jedná se o software, jehož zdrojový kód je volně dostupný, a v případě bitcoinu s jeho použitím není svázáno ani žádné licenční omezení, je tedy možné jej komerčně užívat a modifikovat bez jakékoliv omezení.

bitcoinových burzách, a to zpravidla v páru proti BTC.¹⁵⁵ Většina těchto klonů bitcoinu měla pouze krátkého trvání, ovšem některé z nich si svoji pozici udržely do dnešních dnů.¹⁵⁶ Role bitcoinu jako univerzálního platidla v tomto virtuálním ekosystému je však nezpochybitelná.

Podstatně dále, než bitcoin v tomto ohledu jde využití kryptoaktiva Ethereum, které je používáno jako základní peněžní jednotka v naprosté většině odvětví NFT.¹⁵⁷

Bitcoin a Ethereum by tedy měly být v ekonomickém slova smyslu považovány za peníze v ekonomickém slova smyslu. Tento názor považuje autor na základě porovnání jejich výše popsaných vlastností s vymezením peněz v části 2.1 **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.** této práce za zcela samozřejmý závěr, který však není sdílen regulátorními orgány.¹⁵⁸ Tento stav je však dle autora dán spíše obtížnou aplikovatelností právního režimu peněz než tím, že by nešlo o peníze v materiálním slova smyslu.

Bitcoin a Ethereum totiž jsou prostředkem směny, neboť jsou používány jako prostředek směny jak v rámci klasické směny za zboží a služby,¹⁵⁹ tak v rámci kryptoměnového ekosystému,¹⁶⁰ Co se týče funkce zúčtovací jednotky, tuto funkci oba převodní tokeny plní v rámci kryptoměnového ekosystému, když jsou oproti nim obchodovány stovky/tisíce párů virtuálních aktiv.¹⁶¹ Funkce uchovatele hodnoty je u obou zmíněných kryptoaktiv naplněna, neboť jsou (i přes značnou volatilitu) jako uchovatel hodnoty subjektivně vnímány jejich uživateli.¹⁶²

¹⁵⁵ A Short History Of Bitcoin And Crypto Currency Everyone Should Read. Forbes [online]. Copyright © 2022 Forbes Media LLC. All Rights Reserved [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2017/12/06/a-short-history-of-bitcoin-and-crypto-currency-everyone-should-read/?sh=f2869043f279>

¹⁵⁶ Příkladem takové kopie bitcoinu může být Litecoin který si v době psaní této práce stále drží tržní kapitalizaci okolo 4 mld. USD.

¹⁵⁷ Why is Ethereum used for NFTs?. Cointelegraph: Bitcoin, Ethereum, Crypto News & Price Indexes [online]. Copyright © Cointelegraph 2013 [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://cointelegraph.com/explained/why-is-ethereum-used-for-nfts>

¹⁵⁸ Viz: například stanovisko ČNB k obchodování s převodními tokeny: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2018-13/>

¹⁵⁹ Na Alze lidé bitcoinem koupili loni zboží za 200 milionů. CzechCrunch - byznys, technologie, startupy, vzdělávání, cestování [online]. Copyright © 2014 [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://cc.cz/cesi-a-krypto-na-alze-loni-zaplatili-bitcoinem-za-pocitace-ci-pokemony-201-milionu-sili-ale-i-obavy/>

¹⁶⁰ • Most traded cryptocurrency worldwide 2022 | Statista. • Statista - The Statistics Portal for Market Data, Market Research and Market Studies [online]. Copyright © Statista 2022 [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/655511/leading-virtual-currencies-globally-by-purchase-volume/>

¹⁶¹ Viz. Aktuální přehled párů obchodovaných proti bitcoinu: <https://www.coingecko.com/cs/coins/bitcoin#markets> (vzhledem k neregulované povaze obchodování s virtuálními aktivy je však nutné brát jak hloubku trhu, tak objem obchodů se **značnou** rezervou)

¹⁶² BITCOIN INVESTMENT THESIS AN ASPIRATIONAL STORE OF VALUE| Fidelity Digital Assets [online]. Copyright ©v [cit. 01.07.2022]. Dostupné z: <https://www.fidelitydigitalassets.com/sites/default/files/documents/bitinvthessisstoreofvalue.pdf>

Platební funkci kryptoaktiv lze rovněž odvodit z jejich rekordní adopce kriminální sférou.¹⁶³

Dle autorova mínění se obě výše popsaná kryptoaktiva dají považovat za peníze v ekonomickém slova smyslu, neboť značná část argumentů proti působí velmi nepřesvědčivě.¹⁶⁴ Jejich právní postavení tím však není dotčeno, neboť ani coby peníze nespádají do kategorie peněžních prostředků. Na těchto závěrech nic nezměnila ani adopce BTC jako zákonného platidla (měny) El Salvadorem¹⁶⁵ a Středoafričskou republikou¹⁶⁶.

Klasifikace Bitcoinu a Etherea coby peněz se však nevylučuje s jejich investičním aspektem. Z regulatorního pohledu však spadají do kategorie tzv. převodních tokenů, tedy takové jednotek jejichž definičním znakem je skutečnost, že do nich nejsou vtělena práva vlastníka vůči jiné osobě, a umožňují pouze převody v rámci vlastního a případně i dalšího distribuovaného registru.¹⁶⁷ Jako takové nejsou regulované jako investiční nástroje ani jako peněžní prostředky.

V rámci ekosystému kryptoaktiv pochopitelně existuje řada alternativních modelů, které do této kategorie nespádají. Pro účely pojednání o peněžních náhražkách jsou však nejpodstatnější tzv. stablecoiny.

Stablecoiny představují podkategorii kryptoaktiv jejichž cena kopíruje cenu zákonných peněz (nejčastěji USD), přičemž jejich hlavní funkcí je snazší integrace zákonných peněz do ekosystému kryptoaktiv (uživatelé kteří chtějí svá kryptoaktiva směnit na zákonné peníze užijí jejich dostupnější alternativu ve formě stablecoinu). Parity se zákonnými penězi přitom stablecoiny dosahují dvěma způsoby základními způsoby. Buďto jsou stablecoiny kryté emitovanými aktivy drženými jejich vydavatelem (příkladem jsou stablecoiny USDT, USDC), nebo je jejich hodnota udržována tzv. algoritmicky pomocí jiného kryptoaktiva, které je

¹⁶³ Cryptocurrencies: tracing the evolution of criminal finances | Europol. Home | Europol [online]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/cryptocurrencies-tracing-evolution-of-criminal-finances>

¹⁶⁴ Jsou kryptoměny peníze? - Články – Advokátní deník. Advokátní deník – Novinky ze světa advokacie [online]. Copyright © 2021 CzechCrunch.cz. Server provozuje společnost CzechCrunch, s. r. o., se sídlem Plaská 622 [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/01/04/jsou-kryptomeny-penize/>

¹⁶⁵ In Global First, El Salvador Adopts Bitcoin as Currency - The New York Times. The New York Times - Breaking News, US News, World News and Videos [online]. Copyright © [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/09/07/world/americas/el-salvador-bitcoin.html>

¹⁶⁶ Bitcoin becomes official currency in Central African Republic – BBC News. BBC - Homepage [online]. Copyright © 2022 BBC. The BBC is not responsible for the content of external sites. [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-africa-61248809>

¹⁶⁷ Je k obchodování s tzv. převodními tokeny nebo k jejich směně vyžadováno oprávnění ČNB? - Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2022 [cit. 16.08.2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2018-13/>

používáno ke kompenzaci cenových výkyvů.¹⁶⁸ Hlavním rozdílem mezi těmito modely je možnost jejich klasifikace coby elektronických peněz, neboť algoritmické stablecoiny (byť kopírují hodnotu zákonných peněz) nejsou vydávány proti přijetí peněžních prostředků (zpravidla jsou vydávány proti přijetí kolaterálu v podobě převodního tokenu). Nemůže tedy jít o elektronické peníze, ani o bezhotovostní peněžní prostředky ve smyslu Zákona o platebním styku.

5. PRÁVNÍ REŽIM PENĚŽNÍCH NÁHRAŽEK

Vzhledem k omezenému rozsahu práce se tato kapitola zabývá především aplikací právního režimu zákonných peněz popsaného v části 2.3 této práce na vydávání a nákladní s peněžními náhražkami (*de lege lata* i *de lege ferenda*). Autor se rozhodl nezohledňovat daňové otázky spojené s peněžními náhražkami. Autor se rovněž rozhodl nezohledňovat soukromoprávní aspekty užívání peněžních náhražek neboť cílem práce je především analýza jejich právního režimu v rámci veřejného práva.

Závěrečná kapitola je věnována autorově úvaze o žádoucí podobě regulace vydávání peněžních náhražek *de lege ferenda*.

5.1. Právní režim vydávání peněžních náhražek

S výjimkou všeobecného zákazu v Trestním zákoníku není vydávání peněžních náhražek nikde v českém právním řádu samostatně upraveno. Pokud tedy nebereme v potaz plošný zákaz jejich vydávání (který se v praxi neuplatňuje), není vydávání peněžních náhražek podrobena žádným zvláštním regulatorním povinnostem, s výjimkou povinnosti získat živnostenské oprávnění podle Živnostenského zákona.¹⁶⁹ V praxi však na jednotlivé typy peněžních náhražek dopadá několik dalších omezení.

První zvláštní kategorii jsou peněžní náhražky, které jsou svou povahou virtuálním aktivem podle § 4 odst. 9 AML zákona.¹⁷⁰ Jedná se tedy o elektronicky uchovatelnou, nebo převoditelnou jednotku, která:

- a) Je způsobilá plnit **platební, směnnou** nebo **investiční funkci**, bez ohledu na to, zda má,

¹⁶⁸ Stablecoins Private-sector quest for cryptostability [online]. Copyright © [cit. 14.09.2022]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698803/EPRS_BRI\(2021\)698803_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698803/EPRS_BRI(2021)698803_EN.pdf)

¹⁶⁹ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) (dále jen „**Živnostenský zákon**“)

¹⁷⁰ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „**AML zákon**“)

či nemá emitenta, pokud se nejedná o:

- I. cenný papír, investiční nástroj nebo peněžní prostředek podle Zákona o platebním styku (*není tedy regulována podle zvláštních zákonů*);
 - II. jednotku podle § 3 odst. písm. c) bodu 4 až 7 zákona o platebním styku (*nespadá tedy do jedné z výjimek Zákona o platebním styku*); nebo
 - III. jednotku, kterou je prováděna platba podle § 3 odst. 3 písm. e) Zákona o platebním styku (*jedná se o výjimku pro mikroplatby*).
- b) Jednotku podle písm. a) bodu II, kterou lze v konečném důsledku zaplatit pouze za úzce vymezený okruh zboží nebo služeb, který zahrnuje elektronicky uchovatelnou nebo převoditelnou jednotku podle bodu a).

Jedná se tedy o zbytkovou kategorii, která má za cíl pokrýt co nejširší paletu alternativních platidel, které nespádají do působnosti nebo výjimek podle vybraných právních předpisů. Směrnice AML V¹⁷¹ ze které je tento termín transponován pak v recitálu číslo 11 z této kategorie výslovně vylučuje „*Místní měny, nazývané rovněž doplňkovými měnami, které se používají ve velmi omezených sítích, jako je město nebo region, a mezi malým počtem uživatelů,*“ (dále jen „**Virtuální aktiva**“).

S vydáváním virtuálních aktiv je spojena povinnost ohlásit provozování živnosti „*Poskytování služeb spojených s virtuálním aktivem*“ podle přílohy č. 6 Živnostenského zákona, se kterou je spojeny zvláštní podmínky bezúhonnosti podle § 8a Živnostenského zákona. Vydavatel Virtuálního aktiva bude rovněž coby osoba poskytující služby spojené s Virtuálním aktivem povinnou osobou dle § 2 odst. 1 písm. l) AML zákona. Jako takový bude mít povinnost vypracovat systém vnitřních zásad a hodnocení rizik podle § 21 AML zákona u čehož musí reflektovat specifická rizika spojená s virtuálními aktivy.¹⁷²

Jako velmi problematické se jeví vydávání peněžních náhražek proti přijetí peněžních prostředků. To v případě naplnění požadavků § 2 Zákona o bankách může být klasifikováno jako přijímání vkladů od veřejnosti. Tato úprava, i přes jistou kontra intuitivnost klasifikace

¹⁷¹ Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU

¹⁷² Informace pro povinné osoby | FAÚ. Úvod [online]. Copyright © FAU [cit. 05.10.2022]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyurad.cz/informace-pro-povinne-osoby>

peněžních náhražek jako cenných papírů srovnatelných s dluhopisem plně odpovídá charakteru bankovní regulace, neboť obdobný proces stál u vzniku moderních bankovek.

Vydávání peněžních náhražek tedy není nijak systematicky regulováno. Důvodem tohoto stavu je kromě faktického zákazu jejich vydávání především absence jejich relevantního výskytu v ekonomickém životě společnosti. Výjimku z tohoto stavu tvoří pouze kategorie virtuálních peněz popsána v 4.5, zejména pak virtuální peníze spadající do kategorie Virtuálních aktiv, ty však vzhledem k jejich chystané sektorové regulaci, nepředstavují důvod pro zavádění specifických regulatorních institutů pro peněžní náhražky. Hlavní rizika spojená s vydáváním peněžních náhražek jsou dle autora již zahrnuta do obecného zákazu „černého bankovníctví“.

5.2. Právní režim nakládání s peněžními náhražkami

Otázka režimu nakládání s peněžními náhražkami je pak zásadní jak pro jejich uživatele, tak pro zájemce o jejich vydávání, neboť použitelnost peněžních náhražek je do značné míry ovlivněná právním rámcem jejich užívání. Odlišný právní režim náhražek se může projevit jak negativně (peněžní náhražky zpravidla mají méně příznivý daňový režim než zákonné peníze), či pozitivně (užívání některých typů peněžních náhražek coby peněz je regulováno podstatně méně než nakládání s peněžními náhražkami). V některých případech je pak taková regulatorní arbitráž hlavním důvodem pro vydávání peněžních náhražek (zejména v případě některých typů virtuálních peněz popsaných v části 4.5).

Pro vyhodnocení do jaké míry dopadá právní režimu zákonných peněz na peněžní náhražky je zásadní jejich klasifikace coby **peněžních prostředků** dle jejich vymezení v části 2.3. Vždy se tedy bude muset jednat o peněžní náhražky denominované v zákonných penězích, které jsou buďto mincemi, bankovkami, bezhotovostními prostředky nebo elektronickými penězi (viz. jejich vymezení v části 2.3). V rámci určení zda je peněžní náhražka peněžním prostředkem je pak nutné věnovat zvláštní pozornost úpravě stablecoinů, které byť sdílejí značnou část charakteristik elektronických peněz, nejsou v praxi klasifikovány coby elektronické peníze a nejsou tedy považovány za peněžní prostředky.¹⁷³ Dle autora je tento přístup nevhodný, neboť uživatelům tohoto typu elektronických peněz není poskytována srovnatelná ochrana. Tento však problém bude v brzké době adresován specifickou sektorovou regulací.¹⁷⁴

¹⁷³ ANGELOS DELIVORIAS. tablecoins Private-sector quest for cryptostability [online]. [cit. 1.2.2023]. Dostupný na WWW: [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698803/EPRS_BRI\(2021\)698803_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698803/EPRS_BRI(2021)698803_EN.pdf)

¹⁷⁴ Viz. pojednání o nařízení MICA v závěru práce.

S klasifikací peněžních náhražek coby peněžních prostředků jsou kromě právního režimu peněz popsaného v části 2.3 spojena některá další omezení, zejména omezení pro hotovostní platby podle Zákona o omezení plateb v hotovosti.¹⁷⁵ V řadě případů tak lze peněžní náhražky (zejména virtuální aktiva) použít k neregulovanému provozování obchodních modelů, které by jinak spadaly do regulované oblasti (nejčastěji v oblasti platebního styku, či oblasti bankovní regulace). Jako praktický příklad této regulatorní arbitráže lze uvést řadu krachů „*Lending platform*“ v roce 2022. Tyto platformy zpravidla fungovaly na obdobném principu banky (přijímání vkladů od zákazníků a poskytování úvěrů), protože však vklady byly přijímány pouze ve formě virtuálních aktiv nešlo o přijímání vkladů ve smyslu bankovní regulace.¹⁷⁶ Výsledkem této situace byla učebnicová připomínka důvodů proč bankovní regulace existuje.¹⁷⁷

Zvláštní úpravu pak právní řád stanoví pro nakládání s **Virtuálními aktivy**. Tu lze chápat jako doplňkovou neboť z jejich definice vyplývá, že zpravidla nepůjde o peněžní prostředky. Tento právní režim dopadá do kategorie osob poskytujících služby spojené s Virtuálním aktivem podle § 4 odst. 8. AML zákona, tedy ty subjekty, které v rámci své podnikatelské činnosti kupují, prodávají, uchovávají, pro jiného spravují, převádí nebo zprostředkovávají nákup nebo prodej Virtuálních aktiv, případně poskytují obdobné služby spojené s Virtuálním aktivem. Na tyto osoby se uplatní právní režim popsaný v části 5.1. Tato úprava se však neuplatní na osoby, které Virtuální aktiva pouze přijímají coby platu za služby a zboží.

Tento dualismus právního režimu peněžních náhražek dle autora není dlouhodobě žádoucí, neboť v případě peněžních náhražek které materiálně plní funkci peněz, avšak formálně jsou stále Virtuálními aktivy, vede k nežádoucí regulatorní arbitráži v důsledku neuplatňování právního režimu peněžních prostředků. Vzhledem k pokrokům na úrovni celoevropské regulace Virtuálních aktiv však lze očekávat, že tyto nedostatky budou v dohledné době odstraněny.

5.3. De lege lata úprava zákazu vydávání peněžních náhražek

V této části by autor rád představil svůj pohled na možné formy budoucí úpravy zákazu

¹⁷⁵ Zákon č. 254/2014 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Zákon o omezení plateb v hotovosti**“)

¹⁷⁶ Přestože lending platformy byly inkorporovány v různých státech, vždy obešly regulatorní požadavky způsobem, který by byl možný i v českém právním řádu

¹⁷⁷ How crypto lender Celsius stumbled on risky bank-like investments, Person & Hannah Lang, Dostupné z: <https://www.reuters.com/business/finance/how-crypto-lender-celsius-stumbled-risky-bank-like-investments-2022-06-15/>

vydávání peněžních náhražek. Podkapitola je koncipovaná jako analýza tří možných scénářů, které autor považuje za možná žádoucí řešení.

První možností je zachování současného stavu, ve kterém je zákaz vydávání peněžních náhražek obsoletní normou. Výhodou tohoto řešení je absence nutnosti přijímání jakékoliv legislativní změny při současném (alespoň teoretickém) ponechání možnosti státu zakročit proti nežádoucím formám peněžních náhražek. Nevýhodou tohoto přístupu je pak snížení obecné právní jistoty na úrovni vydavatelů a uživatelů peněžních náhražek.

Druhou možností je inspirovat se slovenskou právní úpravou a dané ustanovení bez náhrady zrušit. To by vedlo k vyšší právní jistotě všech vydavatelů a uživatelů peněžních náhražek. Jednou nevýhodou tohoto řešení je nutnost přijmout nové legislativní úpravu v případě nutnosti regulovat vydávání peněžních náhražek. Vzhledem k aplikačním problémům popsaným v části 3.2 by však přijetí nové legislativy bylo žádoucí v obou případech.

Třetí možností je dle autora zrušení současného ustanovení a jeho nahrazení novým hybridním režimem pro regulaci vydávání peněžních náhražek. Tento hybridní model by neměl fungovat na principu obecného trestněprávního zákazu, nýbrž coby samostatný regulatorní institut, který by příslušné regulatorní instituci (v našich podmínkách pravděpodobně České národní bance) umožnil na základě správního uvážení zasahovat do činnosti relevantních vydavatelů, a za určitých podmínek i uživatelů peněžních náhražek.

V praxi by tento nový institut měl stanovit kvalitativní a kvantitativní kritéria pro relevantní peněžní prostředky, které lze materiálně považovat za peníze. V případě, že by tato kritéria byla splněna, vznikly by relevantním subjektům informační povinnosti vůči regulatornímu orgánu, na základě kterých by daný orgán mohl zasahovat do činnosti těchto subjektů za účelem ochrany tuzemských peněz. Výhodou tohoto modelu by byla možnost státu účinně chránit postavení tuzemských peněz za současného zachování právní nerelevantních vydavatelů peněžních náhražek a alespoň částečného vytvoření právního rámce pro vydavatele těchto relevantních.

Vzhledem k reálné podobě peněžních náhražek, a téměř sto letům bez užití normy na zákaz jejich vydávání či udávání do oběhu, však autor má za to, že tvorba takto specializovaného institutu by z pohledu zákonodárce byla značně nevhodná. Za ideální řešení tedy autor považuje zrušení zkoumané normy bez náhrady. Případné ohrožení tuzemských peněz by pak mělo být adresováno pomocí specializované normy reagující na konkrétní hrozbu.

Závěr

Jak práce snad dostatečně popsala, vymezení peněžních náhražek a jejich právního režimu představuje zcela nedořešenou otázku kterou nelze dostatečně adresovat pomocí aplikace téměř sto let staré normy reagující na poměry v poválečném Československu. Otázku právního režimu peněžních náhražek patrně ještě více zkomplikuje nařízení o trzích s kryptoaktivy¹⁷⁸, které jednak legitimizuje vydávání určitých typů peněžních náhražek, a zároveň samostatně upravuje právní režim jejich vydávání a nakládání s nimi.

Samotná právní norma zakazující vydávání peněžních náhražek je v kontextu této události a dosavadní praxe zcela obsoletní, a i když by tento nedostatek šlo zhojit vytvořením patřičného výkladového ustanovení, nemá autor za to, že objekt dané normy lze účinně chránit pomocí obecného ustanovení. Za mnohem aktuálnější problém považuje autor neaplikování regulace institutu vkladu na peněžní náhražky, které v posledních letech globálně umožnilo desítkám entit zcela obejít bankovní regulaci, neboť technicky vzato nepřijímaly peněžní prostředky. To představuje jednak selhání zákonodárců a zároveň značnou motivaci k vydávání peněžních náhražek, neboť jde o poměrně jednoduchý způsob regulatorní arbitráže.

Dle autora však budoucnost regulace vydávání peněžní náhražek leží v jejich integraci do obecného právního režimu peněz, nikoliv v plošném zákazu jejich vydávání. Případné ohrožení tuzemských peněz ze strany peněžních náhražek by pak zákonodárce měl řešit pomocí cílené aktuální legislativy a ne pomocí aplikace téměř sto let staré obsoletní právní normy.

¹⁷⁸ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937 (MiCA), data.consilium.eu [online]. Copyright © [cit. 03.11.2022]. Dostupné z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13198-2022-INIT/en/pdf>

Zdroje

1. Seznam použité literatury

KARFÍKOVÁ, Marie. Teorie finančního práva a finanční vědy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-935-0.

BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, Marie, KOTÁB, Petr, MARKOVÁ, Hana a kol. Finanční právo. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012,

Revenda, Zbyněk. (2018). Krytí peněz v současnosti – mýty, varianty a realita. Politická ekonomie. 66. 633-651. 10.18267/j.polek.1219

SMUTNÝ, Aleš, PIHERA, Vlastimil, CUNÍK, Tomáš. § 1 [Vymezení pojmů]. In: SMUTNÝ, Aleš, PIHERA, Vlastimil, SÝKORA, Pavel, CUNÍK, Tomáš. Zákon o bankách. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019,

BERAN, Jiří. Zákon o platebním styku: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-788-4

KRATOCHVÍL, Vladimír. Objektivní stránka trestného činu. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.

KRATOCHVÍL, Vladimír. Subjektivní stránka trestného činu. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.

ŠÁMAL, Pavel. § 239 [Ohrožování oběhu tuzemských peněz]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2411, marg. č. 1. ISBN 978-80-7400-465-0

DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4.

VOJÁČEK, Ladislav; TAUCHEN, Jaromír (eds.) Majetkové a hospodářské trestné činy včera a dnes: sborník z konference. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnícká fakulta, 2016. 457 s. Spisy Právnícké fakulty MU, řada teoretická, edice Scientia, sv. č. 558. ISBN 978-80-210-8332-5

NOVÁK, Jiří. Čl. 39 [Výhrada zákona pro stanovení trestnosti jednání a ukládání trestů]. In: HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol. Listina základních práv a svobod. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021,)

Pocta prof. JUDr. Milanu Bakešovi, DrSc., k 70. narozeninám. Praha: Leges, 2009. Teoretik. ISBN 978-80-87212-23-3. (Právní ochrana zákonných peněz, JUDr. Petr Kotáb, Ph.D.

PICHT, Jan, Radim BOHÁČ, David ELISCHER, Martin KOPECKÝ a Jakub MORÁVEK, ed. Sdílená ekonomika a delikty. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-235-3. (Náhražka tuzemských peněz v kontextu sdílené ekonomiky, Mgr. et. Mgr. Michal Tuláček,)

JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-576-0.

SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN, ed. Encyklopedie českých právních dějin. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. v koedici s Key Publishing, 2015-. ISBN 978-80-7380-624-8. (str. 409)

2. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákoně č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2006/48/ES ze dne 14. června 2006, o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu

Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 7/1924 Sb., o ochraně československé měny a oběhu zákonných platidel

Vládní nařízení č. 189/1924 Sb., o ochraně oběhu zákonných platidel, kterým provádí se §§ 4 a 6 zákona ze dne 14. prosince 1923, č. 7 Sb. z. a n. z r. 1924, o ochraně československé měny a oběhu zákonných platidel

Vládní nařízení 157/1939 Sb., o ochraně oběhu zákonných platidel

Ústavní dekret presidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. 11 Úř. věst. čsl., o obnovení právního pořádku

Zákon č. 39/1948 Sb., o platidlech československé měny

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 41/1953 Sb., o peněžní reformě

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU

3. Seznam použitých internetových zdrojů

Co Česká národní banka prodává - Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2021 [cit. 03.11.2021]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/numizmatika/prodej-sberatelskeho-materialu/o-prodava/>

Shelling Out: The Origins of Money. Satoshi Nakamoto Institute [online]. Copyright © 2002, 2005 by Nick Szabo [cit. 03.11.2021]. Dostupné z: <https://nakamotoinstitute.org/shelling-out/#fnD94>

Coin - Charlemagne and the Carolingian coinages | Britannica. Encyclopedia Britannica | Britannica [online]. Copyright © Alena Ozerova [cit. 04.11.2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/coin/Charlemagne-and-the-Carolingian-coinages>

The History of Money: From Barter to Banknotes. Investopedia: Sharper insight, better investing. [online]. Dostupné z: https://www.investopedia.com/articles/07/roots_of_money.asp

Čím je kryta měna? - Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2022 [cit. 11.07.2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Cim-je-kryta-mena/>

Legal Tender Definition. Investopedia: Sharper insight, better investing. [online]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/l/legal-tender.asp>

IMF - Mezinárodní měnový fond | Mezinárodní instituce | Ministerstvo financí ČR. Ministerstvo financí ČR [online]. Copyright © 2005 [cit. 03.11.2021]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-instituce/imf-mezinarodni-menovy-fond-11650>

Pojem, ‘veřejnost‘ v předpisech na finančním trhu - Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2022 [cit. 07.06.2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2018-05/>

Za jakých podmínek je přípustné, aby nebankovní subjekt, jehož hlavní podnikatelskou činností je poskytování úvěrů, využíval i dluhopisové financování? - Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2022 [cit. 16.09.2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2017-17/>

Měnová politika České národní banky - Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2022 [cit. 06.10.2022]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/menova-politika-ceske-narodni-banky/

Regulace open-source P2P platební sítě Bitcoin | epravo.cz. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sběrka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 1.08.2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/regulace-open-source-p2p-platebni-site-bitcoin-93971.html>

Období první republiky 1918–1938 | Vláda ČR [online]. Copyright ©j [cit. 13.10.2021]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/Obdobi-prvni-republiky-1918.pdf>

Zpráva výboru ústavně-právního a rozpočtového k vládnímu návrhu zákona (tisk 1607) o ochraně československé měny a oběhu zákonných platidel. Tisk 1658. dostupná na: https://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/stena/167schuz/S167002.htm

Numismatický časopis československý, ročník XIII a XIV (1937-1938), Josef Dobrý, Soupis nouzových peněz, vydaných na území Československé republiky v l. 1914-1923, str. 98, dostupné online na adrese: https://rukovet.cms.flu.cas.cz/static/Odkazy_upload/NCCsl_13-14_1937-1938.pdf

SCHELLE, Karel. Rašínova bitva o měnu. Časopis pro právní vědu a praxi. [Online]. 1994, č. 2, s. 192-234. [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cvpv/article/view/10368>

Důvodová zpráva k návrhu trestního zákona b1950, dostupná online na: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0472_08.htm

Obecné ustanovení k hlavě druhé (§ 116 až 152), Důvodová zpráva k návrhu trestního zákona č. č. 140/1961 Sb., dostupná online na: https://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0065_10.htm

Úřad vlády: Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, č. 40/2009 Dz) Dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqga4v6nbql5shu>

K obchodování s drahými kovy (např. zlatem) z hlediska dohledu České národní banky [online]. Copyright © [cit. 31.10.2022]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/casto-kladene-dotazy/.galleries/stanoviska_a_odpovedi/pdf/k_obchodovani_s_drahymi_kovy.pdf

Private Money in our Past, Present, and Future. Federal Reserve Bank of Cleveland [online]. Copyright © 2022 Federal Reserve Bank of Cleveland [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://www.clevelandfed.org/newsroom-and-events/publications/economic-commentary/economic-commentary-archives/2007-economic-commentaries/ec-20070101-private-money-in-our-past-present-and-future.aspx>

Timberlake, Richard H. "The Significance of Unaccounted Currencies." The Journal of Economic History, vol. 41, no. 4, 1981, pp. 853–66. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/2120649>. Accessed 14 Jul. 2022.

Starbucks — The Bank That Sells Coffee - Alviere | Fintech Blog. Embedded Finance Insights - Alviere | Fintech Blog [online]. Dostupné z: <https://blog.alviere.com/starbucks-using-financial-services-to-spearhead-digital-personalization>

Krüger, Malte & Michler, Albrecht & Krueger, Malte. (2017). Money and Credit: Lessons of the Irish bank strike of 1970. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/321384381_Money_and_Credit_Lessons_of_the_Irish_bank_strike_of_1970

Co to je LETS. Jsme brněnská skupina místní měny (LETS) směňující mezi sebou výrobky, věci a služby. [online]. Dostupné z: <https://www.rozletse.cz/index.php/o-lets-obecne>

Helmecci, István & Kóczán, Gergely. (2003). On trade vouchers called “local money”. MNB Bulletin. 6. str 37 Dostupné z: <http://www.mnb.hu/letoltes/helmecci-koczan-eng.pdf>

Křižánky: "Křižánecká koruna" - místní měna | Ekonomika a podnikání, cestovní ruch | Databáze Dobrá praxe | Galerie udržitelného rozvoje. Ekonomika a podnikání, cestovní ruch | Databáze Dobrá praxe | Galerie udržitelného rozvoje [online]. Dostupné z: <https://ekonomika.dobrapraxe.cz/cz/priklady-dobre-praxe/krizanky-2>

Lokální měna | Obec Křižánky. Vítejte na Obec Křižánky | Obec Křižánky [online]. Copyright © 2011 [cit. 15.08.2022]. Dostupné z: <https://www.obeckrizanky.cz/lokalni-mena>

Kyjovský corrent. Kyjovský corrent [online]. Copyright © 2022 CorCo Systems a.s. [cit. 19.08.2022]. Dostupné z: <https://kyjov.corrency.cz/>

Všeobecné obchodní podmínky | Kyjov.corrency.cz. Kyjovský corrent [online]. Copyright © 2022 CorCo Systems a.s. [cit. 03.11.2022]. Dostupné z: <https://kyjov.corrency.cz/vseobecne-obchodni-podminky/>

European Central Bank. Virtual currency schemes. Europa.eu [online]. 2012 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>

In-game currency & money laundering schemes: Fortnite, World of Warcraft & more - Infosec Resources. Infosec Resources - IT Security Training & Resources by Infosec [online]. Copyright ©2022 Infosec Institute, Inc. [cit. 15.08.2022]. Dostupné z: <https://resources.infosecinstitute.com/topic/in-game-currency-money-laundering-schemes-fortnite-world-of-warcraft-more/>

Terms and Conditions | Linden Lab. Create Virtual Experiences | Linden Lab [online]. Copyright © [cit. 14.09.2022]. Dostupné z: <https://www.lindenlab.com/legal/second-life-terms-and-conditions>

Linden Lab Official:Policy regarding inworld banks - Second Life Wiki. [online]. Copyright © 2022 Linden Research, Inc. Licensed under [cit. 18.08.2022]. Dostupné z: https://wiki.secondlife.com/wiki/Linden_Lab_Official:Policy_regarding_inworld_banks

History of bitcoin - Wikipedia. [online]. Copyright © Condé Nast UK 2013 [cit. 29.06.2022]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_bitcoin

České soudy vydaly první rozsudky ke zdanění kryptoměn – dReport. dReport – Zprávy o daních, účetnictví, právu a technologiích [online]. Copyright © 2022. Více informací najdete v [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://www.dreport.cz/blog/ceske-soudy-vydaly-prvni-rozsudky-ke-zdaneni-kryptomen/>

What is Bitcoin address? - Definition from WhatIs.com. Purchase Intent Data for Enterprise Tech Sales and Marketing - TechTarget [online]. Dostupné z: <https://www.techtarget.com/whatis/definition/Bitcoin-address>

Liberty dollar (private currency) - Wikipedia. [online]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Liberty_dollar_\(private_currency\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Liberty_dollar_(private_currency))

Bit Gold Definition. Investopedia: Sharper insight, better investing. [online]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/b/bit-gold.asp>

Bitcoin Pizza Day: od slavné transakce uplynulo 10 let | E15.cz. E15.cz - Byznys, politika, ekonomika, finance, události [online]. Copyright © 2001 [cit. 29.06.2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/kryptomeny/krypto-graf-tydne-bizarni-vyroci-pred-deseti-lety-utratil-bitcoiny-za-pizzu-dnes-by-byl-miliardar-1369936>

BITCOIN INVESTMENT THESIS AN ASPIRATIONAL STORE OF VALUE| Fidelity Digital Assets [online]. Copyright ©v [cit. 01.07.2022]. Dostupné z: <https://www.fidelitydigitalassets.com/sites/default/files/documents/bitinvthessistoreofvalue.pdf>

Darknet market – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Darknet_market#cite_ref-crj.sagepub.com_2-2

ADITI KUMAR, ERIC ROSENBACH. THE TRUTH ABOUT THE DARK WEB. [online] Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2019/09/the-truth-about-the-dark-web-kumar>

Sean Foley, Jonathan R Karlsen, Tālis J Putniņš, Sex, Drugs, and Bitcoin: How Much Illegal Activity Is Financed through Cryptocurrencies?, The Review of Financial Studies, Volume 32, Issue 5, May 2019, Pages 1798–1853, <https://doi.org/10.1093/rfs/hhz015>

Bitcoin price plummets after Silk Road closure | Bitcoin | The Guardian. [online]. Copyright © [cit. 1.07.2022]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/technology/2013/oct/03/bitcoin-price-silk-road-ulbricht-value>

Geographic Distinctions in Crypto Darknet Market Activity. Blockchain Data Platform - Resources | Chainalysis [online]. Copyright © 2021, Chainalysis Inc. [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://blog.chainalysis.com/reports/crypto-darknet-markets-2021-geographic-breakdown/>

A Short History Of Bitcoin And Crypto Currency Everyone Should Read. Forbes [online]. Copyright © 2022 Forbes Media LLC. All Rights Reserved [cit. 10.07.2022]. Dostupné z:

<https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2017/12/06/a-short-history-of-bitcoin-and-cryptocurrency-everyone-should-read/?sh=f2869043f279>

Why is Ethereum used for NFTs?. Cointelegraph: Bitcoin, Ethereum, Crypto News & Price Indexes [online]. Copyright © Cointelegraph 2013 [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://cointelegraph.com/explained/why-is-ethereum-used-for-nfts>

Je k obchodování s tzv. převodními tokeny nebo k jejich směně vyžadováno oprávnění ČNB? - Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2022 [cit. 16.08.2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2018-13/>

Na Alze lidé bitcoinem koupili loni zboží za 200 milionů. CzechCrunch - byznys, technologie, startupy, vzdělávání, cestování [online]. Copyright © 2014 [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://cc.cz/cesi-a-krypto-na-alze-loni-zaplatili-bitcoinem-za-pocitace-ci-pokemony-201-milionu-sili-ale-i-obavy/>

Most traded cryptocurrency worldwide 2022 | Statista. • Statista - The Statistics Portal for Market Data, Market Research and Market Studies [online]. Copyright © Statista 2022 [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/655511/leading-virtual-currencies-globally-by-purchase-volume/>

BITCOIN INVESTMENT THESIS AN ASPIRATIONAL STORE OF VALUE| Fidelity Digital Assets [online]. Copyright ©v [cit. 01.07.2022]. Dostupné z: <https://www.fidelitydigitalassets.com/sites/default/files/documents/bitinvthessisstoreofvalue.pdf>

Cryptocurrencies: tracing the evolution of criminal finances | Europol. Home | Europol [online]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/cryptocurrencies-tracing-evolution-of-criminal-finances>

Jsou kryptoměny peníze? - Články – Advokátní deník. Advokátní deník – Novinky ze světa advokacie [online]. Copyright © 2021 CzechCrunch.cz. Server provozuje společnost CzechCrunch, s. r. o., se sídlem Pláská 622 [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/01/04/jsou-kryptomeny-penize/>

In Global First, El Salvador Adopts Bitcoin as Currency - The New York Times. The New York Times - Breaking News, US News, World News and Videos [online]. Copyright © [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2021/09/07/world/americas/el-salvador-bitcoin.html>

Bitcoin becomes official currency in Central African Republic – BBC News. BBC - Homepage [online]. Copyright © 2022 BBC. The BBC is not responsible for the content of external sites. [cit. 10.07.2022]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-africa-61248809>

Stablecoins Private-sector quest for cryptostability [online]. Copyright © [cit. 14.09.2022]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698803/EPRS_BRI\(2021\)698803_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698803/EPRS_BRI(2021)698803_EN.pdf)

Informace pro povinné osoby | FAÚ. Úvod [online]. Copyright © FAU [cit. 05.10.2022].
Dostupné z: <https://www.financnianalytickyrad.cz/informace-pro-povinne-osoby>
How crypto lender Celsius stumbled on risky bank-like investments, Person & Hannah Lang,
Dostupné z:
<https://www.reuters.com/business/finance/how-crypto-lender-celsius-stumbled-risky-bank-like-investments-2022-06-15/>

Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council
on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937
(MiCA), data.consilium.eu [online]. Copyright © [cit. 03.11.2022]. Dostupné
z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13198-2022-INIT/en/pdf>

ANGELOS DELIVORIAS. tablecoins Private-sector quest for cryptostability [online]. [cit.
1.2.2023]. Dostupný na WWW:
[www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698803/EPRS_BRI\(2021\)698803_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698803/EPRS_BRI(2021)698803_EN.pdf)